

Christian Juhl, ny formand
for Folketingets Sydslesvigudvalg:

“Vi er ikke enige om alt

Side 6

**Tema: Genforeningens
mindekultur**

Side 18

**Tag 10. klasse
i Sydslesvig**

Side 34

**Et tysk blik på
Genforeningen**

Side 38

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Genforeningens mindekultur

Sønderjyderne husker 10. februar 18

Foto: Niels Åge Skovbo

<p>5 Leder
Af Jens Andresen</p> <p>6 “Vi er ikke enige om alt”
Interview med Christian Juhl,
formand for Folketingets
Sydslesvigudvalg</p> <p>16 Vellykket start på
genforeningsåret</p> | <p>18 Sønderjyderne holder
fast i erindringen om
Genforeningen</p> <p>28 “Jeg glæder mig til
Dagen i Morgen,
Afstemningens Dag”
Uddrag af beretning fra en
stemmeberettiget 10. februar
1920</p> | <p>30 Betyder afstemnings-
dagen 10. februar 1920
noget i dag?
Ja, siger Bertel Haarder (V), MF.
Nej, siger Jeannette Lumby
Nielsen, formand for
Socialdemokratisk Ungdom,
Sønderborg</p> |
|---|--|--|

Kampen om de faldnes minde

32

Stor oplevelse at gå i 10. klasse i Sydslesvig

34

Interview med Christian Juhl, der er ny formand for Folketingets Sydslesvigudvalg

6

Sigurd fortæller foryrgende om Genforeningen

36

32 Anmeldelse: Kampen om de faldnes minde

Af Claus Bundgaard
Christensen

34 "Det er rart at kunne slå over i dansk, selv om vi er i Tyskland"

Interview med Erik Nordestgaard
og George Furtuna, der går i
10. klasse i Sydslesvig

36 Anmeldelse: Sigurd fortæller om Genforeningen

Af Alexander von Oettingen

38 Anmeldelse: Genforeningen

Af Jan Schlürmann

40 Dobbelthiografi fortæller mindretalshistorie

42 Kommentar Af Knud-Erik Therkelsen

43 Det sker i lokalforeningerne

48 Vi mindes når vi spiser

Vil du være med til at fejre 100-året for Genforeningen?

Så bliv gratis medlem af Grænseforeningen i et halvt år og støt arbejdet for det danske mindretal i Sydslesvig og det dansk-tyske grænseland

Som medlem af Grænseforeningen modtager du GrænSEN, magasinet om mindretal, sprog og kultur, 6 gange årligt

Modtag 3 numre gratis

Bliv medlem på www.graenseforeningen.dk eller ring 3311 3063

Tilbuddet udløber den 31. december 2020. Medlemskabet er uforpligtende og ophører automatisk efter et halvt år.

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Lad slesvigeren vende tilbage i 2020

Af Jens Andresen
Formand i Grænseforeningen

100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark i år er en god anledning til at beskæftige sig med det historiske forløb af udviklingen i det dansk-tyske grænseland. Det er ligeledes en god anledning til at vurdere, hvad denne genforening og grænsedragning har betydet for eftertiden, og hvilken betydning grænsedragningen har i dag?

Det var spørgsmålet, der blev stillet på en konference, som Folketinget og Grænseforeningen afholdt i Landstingssalen på Christiansborg d. 10. januar som indledning på genforeningsåret.

På denne konference blev det flere gange fremhævet, at landegrænsen som et skel mellem to lande gælder administrativt, men reelt udgør kultur- og sindelagsgrænsen i det dansk-tyske grænseland i dag et rum og følger dermed ikke en linje.

Der er nærmere tale om et skel mellem personer, idet grænselandsbeboeren i dag på begge sider af landegrænsen har varierende mængder af begge kulturer som sin identitetsballast. Dette skel opleves og ses ikke så tydeligt, da man uanset kulturelt og nationalt ståsted respekterer hinanden.

Grænselandet er at opfatte som et rum, der strækker sig fra Kongeåen til Ejderen, hvor der bor folk, der opfatter sig som danske eller tyske. Men der bor i høj grad også folk, der opfatter sig som både danske og tyske i varierende grad. Denne blanding af kulturelt tilhørsforhold er i vore dages grænseland fuldt respekteret, og bliver af mange endda oplevet som grænselandets store styrke.

Denne udvikling fra et 'enten-eller' til et 'både-og' er en følge af den forandring, der er foregået i grænselandet i løbet af de seneste

100 år, men er især opstået som følge af København-Bonn-erklæringerne i 1955.

Er denne 'både-og' situation så ny i det dansk-tyske grænseland? Nej, det er den ikke. Den har nok altid været der, men i tider med skarpe nationale modsætningsforhold som følge af krigene og især nazisternes magtovertagelse i Tyskland 1933-45 stod de nationale holdninger mere i modsætning til hinanden.

'Grænserummet' svarer geografisk til det gamle hertugdømme Slesvig, og går man tilbage til tiden før 1830, så er forholdene mellem borgerne i hertugdømmet med hensyn til nationalt sindelag vel også de samme.

Den tilstand i landsdelen, hvor man klart fornemmer, at her mødes to kulturer, opfattes som nævnt af mange på begge sider af grænsen som værende af stor værdi for hver enkelt borger, idet den rummer muligheden for at vælge og koordinere i henhold til interesser og behov.

Der er skeptikere, der mener, at tilbud fra flere kulturer svækker identitetsbevidstheden, og at det med tiden vil føre til ligegyldighed. Omvendt siges det, at kendskab til flere kulturer fører til større bevidsthed om egne værdier.

Så hvorfor ikke tage skridtet fuldt ud og kalde grænselandsbeboerne for slesvigere i dette genforeningsår. Dette vil blot understrege, at der er tale om mennesker, der er bevidste om deres kulturelle og nationale ståsted og har foretaget et valg.

Det ville give grænselandsbeboeren på begge sider af landegrænsen en øget bevidsthed om at være borgere i et rum, hvor dansk, tysk og frisisk kultur mødes.

Ny formand for Folketinget Sydslesvigudvalg:

“Vi er ikke enige om alt

Af Merlin Christophersen Fotos: Thomas Tolstrup

INTERVIEW: Mere social retfærdighed og fred i verden. Det er hvad Christian Juhl, Enhedslisten, drømmer om. For ham hænger den drøm tæt sammen med valget af ham som ny formand for Folketingets Sydslesvigudvalg. Et valg som ikke alle hans udvalgskolleger har været begejstrede for. Magasinet *Grænsen* har mødt Christian Juhl på Christiansborg

Træder man ind på Christian Juhls kontor på Christiansborg, er man ikke i tvivl om den 67-årige folketingspolitikers politiske ståsted. Kontoret, som Christian Juhl har haft, siden han i 2011 blev valgt til Folketinget for Enhedslisten, er fyldt med plakater, faner og nips med slagord for klimakamp, menneskerettigheder og mangfoldighed. I bogreolen står en buste af Karl Marx, den internationale klassekamps fader, side om side med bøger om bl.a. Mellemøsten, Grønland og ikke mindst Sydslesvig, hvilket vidner om en optagethed af internationale anliggender.

Det var det internationale arbejde og kampen for en mere retfærdig og fredelig verden, der i sin tid fik Christian Juhl til at engagere sig i politik. Først i Danmarks Kommunistiske Parti og siden, omkring

“

Min bedstefar boede fem kilometer syd for Kongeåen. Så det var først i 1920, at familien kom til at bo i samme land

Berlinmurens fald i 1989, i Enhedslisten, som han var med til at starte lokalt i Silkeborg, hvor han bor med sin hustru Karen Marie Møller. Dengang engagerede han sig bl.a. i kampen mod apartheid i Sydafrika.

Visionen om en bedre verden er også det, der driver Christian Juhl i hans arbejde for det danske mindretal i Sydslesvig, som han siden 2015 har engageret sig i som medlem af Folketingets Sydslesvigudvalg, der virker som bindeled mellem det danske mindretal i Sydslesvig og Folketinget, et udvalg han for nylig er blevet formand for.

“Mindretalspolitik er fredsskabende. Det er den vigtigste grund til, at jeg synes, det både er spændende og vigtigt at arbejde med det dansk-tyske grænseland og dets mindretal”, siger Christian Juhl, der også er medlem af Kontaktudvalget for Det Tyske Mindretal i Sønderjylland.

Christian Juhl har inviteret magasinet *Grænsen* indenfor på sit kontor til en snak om sit nye hverv som formand for Sydslesvigudvalget, sit forhold til grænselandet og sine politiske visioner.

Et vigtigt grænseland

Grænselandet har altid fyldt meget for Christian Juhl, som er vokset op i Hejlsminde øst for Christiansfeld og lige nord for Kongeågrænsen. Han har gået i skole i Sønderjylland, både i Christiansfeld og i Haderslev, og han føler sig på mange måder som sønderjyde, fortæller han.

“Vi boede 100 meter nord for Kongeåen og dermed på grænsen til Sønderjylland. Min bedstefar boede fem kilometer syd for Kongeåen. Så det var først efter 1920, at familien kom til at bo i samme land. Så jeg mener, jeg ved et og andet om udviklingen i grænselandet, som jeg har haft tæt inde på livet. Jeg har selv oplevet, hvordan mindretal og flertal er gået fra et mod hinanden til et med hinanden”, siger Christian Juhl og fortsætter:

“Ved grænsen har vi sammen med tyskerne fundet en fredelig, demokratisk løsning på grænsestridigheder, der findes på stort set alle kontinenter, og som normalt bliver løst med militære midler. Vi har i grænselandet løst grænsespørgsmålet nedefra gennem folkets medindflydelse ved folkeafstemningen i 1920, og ikke oppefra og ned, som da kolonialherrerne generaler tegnede grænserne i Afrika med lineal ved et skrivebord”, siger han og peger op på et stort kort over Afrika med kontinentets mange snorlige, politiske grænser, der hænger på væggen som en påmindelse om, hvordan grænsekonflikter efter Christian Juhls mening ikke bør løses.

Bred enighed om Sydslesvig

Det er netop historien om folkeafstemningen i 1920, der fylder i 100-året for Sønder-

ØV · RET · OG · KRÆV · RET

jylland genforening med Danmark, der markeres i hele Danmark. Markeringen sætter fornyet fokus på det dansk-tyske grænseland og de nationale mindretal, der opstod efter folkeafstemningen og grænsedragningen. Dermed følger også fornyet fokus på den statsstøtte på ca. en halv milliard kroner, der gennem Folketingets Sydslesvigudvalg årligt uddeles til det danske mindretal i Sydslesvig, hovedsageligt som driftstilskud til mindretallets foreninger og institutioner, der bl.a. tæller 57 dagtilbud, 43 skoler samt en række biblioteker og kulturtilbud.

Det erfarne Christian Juhl allerede den 6. august 2019, da han sammen med sin udvalgskollega fra Sydslesvigudvalget, Martin Henriksen (DF), var inviteret til at diskutere statsstøtten i DR's Deadline. Her var de to politikere fra hver sin fløj rørende enige: Statsstøtten til mindretallet er vigtig, og den skal fortsætte.

“Vi kan jo se, det virker. Det danske mindretal trives. Vi har de seneste år både set en minister i den slesvig-holstenske regering og en overborgmester i Flensborg, der begge kom fra mindretallet. Det viser mig, hvor integreret en del af mindretallet er i det omkringliggende samfund. Og det tyske mindretal trives tilsvarende.”

“Det kan vi ikke mindst takke København-Bonn-erklæringerne fra 1955 for. De sikrede befolkningens ret til selv at afgøre, om man vil være tysk eller dansk, og også mindretallenes ret til at tale eget sprog og bevare egen kultur blev sikret. Det er folkeafstemningen i 1920 og København-Bonn-erklæringerne, der gør, at vi i dag har bred enighed om grænsen og tilskuddet til mindretallet i Folketinget. Hvis den model kunne gælde som et universelt princip, ville vi kunne undgå tusindvis af drab i verden”, siger Christian Juhl og tilføjer:

“Set i det lys, er det en meget billig pris, vi betaler.”

En kontroversiel formand?

Da kulturminister Joy Mogensen (S), der er den ansvarlige minister på området, den 6. september 2019 udpegede Christian Juhl som ny formand for Sydslesvigudvalget,

skete det som følge af den kabale, der skulle gå op i regeringsforhandlingerne mellem Socialdemokratiet og støttepartierne på venstrefløjen, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten, efter folketingsvalget den 5. juni.

Det, at Christian Juhl som medlem af et venstrefløjsparti blev udnævnt som udvalgsformand, var i sig selv et nybrud. Formandsposten i Folketingets eneste udvalg, der har kompetence til at uddele midler, har traditionelt været besat af politikere fra de store midterpartier. Og valget fik da også den afgående formand, Venstres Anni

Matthiesen til at udtrykke sin bekymring over for *Flensborg Avis*.

“Jeg kan da godt have mine politiske bekymringer, når det er en socialist, der nu har formandsposten. Vi ved jo ikke, om Christian kommer til at dreje tingene i en ny retning”, sagde Anni Matthiesen i september 2019 til *Flensborg Avis*.

Selvom Sydslesvigudvalget med Christian Juhls egne ord nu har fået en rød formand og et lyserødt flertal – udvalget er efter folketingsvalget blevet udvidet fra fem til syv medlemmer, hvoraf fire nu tilhører venstrefløjen – så understreger han, at der

På Christian Juhls kontor vidner meget om hans interesse for internationale anliggender. Det senest tilkomne flag har han fået af en delegation fra den kurdiske YPJ-enhed, der er det kvindelige modstykke til den bevæbnede, kurdiske gruppe, der kæmper mod Islamisk Stat, YPG.

Christian Juhl

MF, Enhedslisten, født den 24. februar 1953 i Hejlsminde ved Christiansfeld. Formand for 3F Silkeborg, inden han blev valgt til Folketinget i september 2011. Bor i Silkeborg. Stiller op i Sjællands storkreds. Gift med socialrådgiver Karen Marie Møller. Parret har to børn og fem børnebørn.

ikke er grund til bekymring.

“Arbejdsgangen i Sydslesvigudvalget kommer ikke til at ændre sig med mig som formand. Mit mål er, at der skal være mindst lige så stor konsensus om vores beslutninger, som under de foregående formænd. Alle skal fortsat have lov til at få deres dagsordener taget op, og flertallets beslutninger arbejdes der videre med.”

“Vi skal

huske på, at mindretallet er en pluralistisk forsamling med ligeså mangfoldige holdninger, som dem, der er repræsenteret i Sydslesvigudvalget, fra Martin Henriksens nationalkonservatisme til mine egne holdninger. Derfor har det også været vigtigt for mig at få udvidet Sydslesvigudvalget til syv medlemmer, simpelthen for at få flere stemmer med. Jo flere der sidder i udvalget, jo flere bliver interesserede i Sydslesvig og føler en forpligtelse over for mindretallet. Min drøm er, at alle partier følger levende med i, hvad vi laver og bruger penge til i Sydslesvig”, siger Christian Juhl, der i 2016 sammen med daværende kulturminister Mette Bock (LA) selv var med til at foreslå udvidelsen af Sydslesvigudvalget fra fem til syv medlemmer.

Politiske uenigheder

Det er ikke en hemmelighed, at der er politiske uenigheder mellem Sydslesvigudvalgets medlemmer. Uoverensstemmelser er ofte blevet drøftet, også i Flensborg Avis' spalter. For eksempel var der uenighed om

støtten til den europæiske mindretalsorganisation FUEN, som blev indstillet i 2016, en beslutning Christian Juhl var imod.

“Det er jo ikke sådan, at vi er enige om alt, og jeg vil da fortsat kæmpe for mine mærkesager, på samme måde som de andre udvalgsmedlemmer vil kæmpe for deres. Sådan er det i politik. Der må indgås kompromisser”, siger Christian Juhl, som fortsat ønsker, at FUEN igen skal modtage støtte fra Sydslesvigudvalget.

Uenigheden mellem partierne afspejler sig selvsagt også på de overordnede samfundslinjer. “Vi arbejder for en socialistisk og demokratisk revolution”, står der i Enhedslistens principprogram, og det er en formulering, der med jævne mellemrum fører til debat.

“Vi ønsker på ingen måde en voldsom omvæltning, men dog en grundlæggende forandring af samfundet, der sikrer et mere socialt retfærdigt samfund, der tager klimaet alvorligt, og som tager mere hensyn til udsatte grupper, herunder folk med nedsat arbejdskraft og udlændinge, der i dag bliver behandlet som andenrangsborgere. Det er forfærdeligt, for vi har jo råd til at tage os af de mennesker. For mig at se afvikler vi sammenhængskraften i samfundet. Og netop sammenhængskraften er noget af det, som det danske mindretal taler om, når de taler om Danmark. For sådan var det i 1970'erne, men sådan er det ikke mere”, siger han.

Christian Juhl glæder sig i den sammenhæng over, at der nu sættes forøget fokus på social ulighed i det danske mindretal i Sydslesvigudvalget.

“Det var en idé, der kom frem efter besigtigelsesturen til Sydslesvig, i efteråret 2019. Det var Niels Flemming Hansen (K) og Rune Christiansen (R), der bragte det frem. De er jo begge nye i udvalget, så det bekræfter mig i, at det er godt med flere synspunkter og nytænkning”, siger Christian Juhl.

Begejstring i Sydslesvig

I Sydslesvig fik valget af Christian Juhl som ny formand for Sydslesvigudvalget mange positive ord med på vejen. Bl.a. udtrykte generalsekretær Jens A. Christiansen, Sydslesvigsk Forening (SSF), i

en pressemeldelse stor tilfredshed med formandsvalget.

“Valget af Christian Juhl er en god nyhed for det danske mindretal. Han har som medlem af Sydslesvigudvalget altid været en konstruktiv partner for mindretallet med dyb indsigt i forholdene i Sydslesvig. Vi ser frem til at fortsætte det tillidsfulde samarbejde med ham”, udtalte Jens A. Christiansen.

Modtagelsen i Sydslesvig glæder Christian Juhl, der lægger vægt på, at arbejdet i Sydslesvigudvalget har givet ham vigtige kontakter i Sydslesvig, både arbejdsmæssigt og personligt.

“Sydslesvigudvalget har den kvalitet, at man arbejder direkte med Sydslesvig. Vi har både bevillingsretten og kontrolpligten. Derfor skal vi hele tiden være i tæt kontakt med mindretallet. Det er enormt konkret arbejde. Jeg kender ikke nogen, der ikke er blevet begejstrede af det”, siger Christian Juhl.

Udfordringer i mindretallet

Et af de emner, der for tiden fylder meget i Sydslesvig, er en række lukningstruede danske skolars fremtid. Dansk Skoleforening for Sydslesvig, der driver skolerne, har økonomiske udfordringer, som for nylig er blevet undersøgt i en rapport af analysevirksomheden Moos-Bjerre. Her konkluderes det bl.a., at de sydslesvigske overenskomster gør, at lærere i Sydslesvig har færre undervisningstimer end deres danske kollegaer og desuden tjener mere.

Chefredaktør Jørgen Møllekær skrev om den sag i en leder i Flensborg Avis fra oktober: “Undskyld os, men dén bliver altså svær at forklare. Kan man både tjene mere og undervise mindre? [...] De sydslesvigske fagforeninger skal kende deres besøgsstid nu. Hvad der ikke kan forklares, kan ikke forsvares”. Og to af Sydslesvigudvalgets medlemmer, Martin Henriksen (DF) og Anni Matthiesen (V), har opfordret til, at man skal se på, hvorvidt Sydslesvigloven overholdes, når sydslesvigske lærere tjener mere end deres danske kollegaer.

“Jeg har ikke nogen holdning til den debat. I Sydslesvigudvalget bevilliger vi penge, men det er mindretallet, der forvalter dem. Vi skal selvfølgelig kontrollere, om pengene bliver brugt til formålet, men vi skal være

meget forsigtige med at gå ind i mindretallenes foreninger og forsøge at lede dem. Vi indgår selvfølgelig meget gerne i en dialog med Skoleforeningen om de aktuelle udfordringer, og vi får da også i nærmeste

“

Jeg vil appellere til, at vi holder den nuancerede linje. Der var nogen, der blev glemt. Det var især det tyske mindretal

fremtid besøg af Skoleforeningen, som vil forklare os, hvordan overenskomsterne hænger sammen.”

“Det er jo lærernes ret at forholde sig til de overenskomster, der er indgået. Vi skal huske, at mindretallet lever i et spændingsfelt mellem at være så dansk som muligt og overholde tysk lovgivning. Tysk økonomi er buldret derudaf de seneste år, og det har selvfølgelig haft indflydelse på lærernes lønninger, også på dem i mindretallet. Jeg tror ikke, der er foregået noget ulovligt, men selvfølgelig skal vi have det undersøgt. Grundlæggende mener jeg, at denne sag skal løses nedefra, hvor alle berørte inddrages. Lærerne har jo heller ingen interesse i skolelukninger”, siger Christian Juhl.

Han understreger, at Dansk Skoleforening for Sydslesvigs udfordringer er det vigtigste tema for det danske mindretal i øjeblikket.

“Men *Flensborg Avis* har også store problemer. Avisen kommer ud i et alt for lille oplag. Den skal meget længere ud. Og det er vigtigt, at den i højere grad end i dag, binder mindretallet sammen. Det er enormt vigtigt for et mindretal at have sit eget medie, for

hvis det bliver overladt til flertalsmedierne, vil mindretallet forsvinde på den lange bane. Så man må ikke underkende *Flensborg Avis'* betydning for sammenhængskraften i mindretallet”, siger Christian Juhl, der dog endnu ikke har nogen konkrete forslag til, hvordan *Flensborg Avis'* udfordringer kan løses.

Grænse- og mindretalspolitik i 100 år

For tiden skorter det som nævnt ikke på interessen for det danske og det tyske mindretal, der indtager en helt særlig rolle i historien om Genforeningen i 1920. Og det er netop med øje for mindretallene, at Christian Juhl opfordrer til, at man ikke kun taler om Genforeningen med stort 'G', når 100-året markeres.

“Jeg vil appellere til, at vi holder en nuanceret linje. Der var nogen, der blev glemt. Det var især det tyske mindretal, for de mistede noget. Men også det danske mindretal, der ikke opnåede det, de ønskede sig. Det er sønderjyderne, der egentlig er dem, der har noget at fejre. Men jeg synes alligevel, vi er nået frem til noget, som vi allesammen kan fejre, og det er samlivet i grænselandet.”

“Jeg tror, at hvis man spørger borgmestre og andre politikere i grænselandet, så vil de sige, at vi tjener på samlivet. Og vi kan lære af samlivet, at man godt kan beholde sit sprog og sin kultur, og samtidig være en integreret del af samfundet. Det er vi ikke så gode til at huske i den danske debat om udlændinge. Derfor synes jeg, at Grænseforeningen har ramt helt rigtig med Kultur-mødeambassadørprojektet, hvor unge med forskellig mindretalsbaggrund rejser rundt i landet og fortæller om det at vokse op med flere kulturer og sprog. Det er så godt, og det er også noget, vi har lært af mindretallene i grænselandet”, siger Christian Juhl og understreger, at for ham er det danske og det tyske mindretal to sider af samme sag.

“Jeg vil ønske, at det gode mindretalsarbejde i grænselandet fortsætter. Vi skal støtte mindretallene så længe, der er nogen, der vil være mindretal”, slutter Christian Juhl, inden han siger farvel for at gå ud på Christiansborgs gange for at tage imod en

palæstinensisk delegation, der er på besøg i København.

“Israel-Palæstina er endnu et konfliktområde, der kunne lære meget af det dansk-tyske grænseland”, siger han.

Folketingets Sydslesvigudvalg

Sydslesvigudvalget er et udvalg i Folketinget bestående af syv medlemmer, der virker som bindeled mellem det danske mindretal i Sydslesvig og Folketinget. Udvalgets medlemmer deltager bl.a. i møder og arrangementer afholdt af de sydslesvigske foreninger. Sydslesvigudvalget er det eneste udvalg i Folketinget, der har kompetence til at uddele midler. Efter ansøgning træffer udvalget afgørelse om tilskud og lån til aktiviteter til gavn for det danske mindretal i Sydslesvig. Desuden kan Sydslesvigudvalget rådgive kulturministeren, der er den ansvarlige minister for Sydslesvig, om forhold af betydning for det danske mindretal i Sydslesvig. Udvalget kan ligeledes rådgive andre ministre om ordninger på deres områder for det danske mindretal i Sydslesvig.

Medlemmer i Folketingets Sydslesvigudvalg

Christian Juhl (EL), formand, Anni Matthiesen (V), Martin Henriksen (DF), Troels Ravn (S), Rune Christiansen (R), Karina Lorenzen Dehnhardt (SF) og Niels Flemming Hansen (K).

Kilde: Kulturministeriets hjemmeside

Grænselandskursus på Rødding Højskole. I samarbejde med Grænseforeningen

GRÆNSELAND - EN NATIONAL GRUNDFORTÆLLING

I anledning af 100-året for Genforeningen: 19. - 25. maj

En del af folkemødet i Ribe

En grundfortælling er en historie, der ligger til grund for den måde, hvorpå vi ser og forstår os selv. Den springer ud af en erfaring, der opstår, når en forventning, et ønske, en drøm bliver opfyldt – eller ikke bliver det. En af de væsentligste danske grundfortællinger er den om Genforeningen i 1920, hvor en drøm gik i opfyldelse. I foredrag og på ekskursioner sætter vi fokus på grænselandets fortid, nutid og fremtid. På kurset deltager du samtidig i en del af folkemødet GRÆNSEN i Ribe, der markerer 100-året for Genforeningen.

Tirsdag 19. maj

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.

Kl. 16.30: Velkomst og introduktion til ugen v/ forstander Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 19.30: "Uden Grænseforeningen havde der ikke været noget dansk mindretal" v/ historiker og afdelingschef ved Museum Sønderjylland Axel Johnsen. 100-året for Genforeningen er også 100-året for oprettelsen af Grænseforeningen. Axel Johnson er forfatter til storværket "Grænsen, folket og staten" om Grænseforeningens historie og interessante og vigtige plads i Danmarkshistorien.

Onsdag 20. maj

Kl. 9.00: "Stenen slår smut". Morgensang v/ generalsekretær Knud-Erik Therkelsen.

Kl. 9.40: "En røvet datter, dybt begrædt, er kommet frelst tilbage". Genforeningen 2020 og de følger, den fik v/ historiker Jørn Buch.

Kl. 13.00-17.30: Åstedsberetninger om Genforeningen. Udflugt til Bennetgaard, Frihedsbroen, Kongeåen og Skibelund Krat

Kl. 19.30: Teateraften: "Julia og Rasmus" v/ Sønderjysk Figurteater. Handlingen udspiller sig i Haderslev 1918-1921. En kærlighedshistorie taget ud af den sønderjyske virkelighed i årene op til Genforeningen.

Torsdag 21. maj - Kristi Himmelfartsdag

Kl. 9.00: Morgensang i Rødding Frimenighedskirke, hvor vi ser kirken og hører den gribende historie om præsteparret, der mistede to sønner under Første Verdenskrig. V/ Mette Geil.

Kl. 9.40: "100-året for Genforeningen. Hvad er det vi fejrer?" v/ Knud-Erik Therkelsen.

Kl. 13.30-21.30: Udflugt til Ribe.

Kammerslusen og domkirken. Et foredrag
Denne eftermiddag flytter vi højskolen til Ribe.

Vi drikker kaffe ved digerne og besøger domkirken. Herefter deltager vi i Folkemødet i Ribe:

Kl. 16.15: "Genforeningens betydning for Danmark. Identitet og erindringskultur" v/ professor i historie Niels Arne Sørensen.

Kl. 18.00: Hjemkomst og aftensmad.

Kl. 20.00-21.30: "Omve'n hjemve". Koncert med Rikke Mølbæk Thomsen. 28-årige sønderjyske sangskriver der i 2018 fik Modersmåls-Prisen for sin indsats for den sønderjyske dialekt.

Kl. 21.30: Aftenkaffe.

Fredag 22. maj

Kl. 8.00-18.30: Heldagstur til Dybbøl, Broager, Rønshoved Højskole og Flensborg. Grænseforeningens historie og grænselandets fremtid

På Flensborg Hus: "Har Grænseforeningen en fremtid? Kan mindretallet ikke efter 100 år klare sig alene?" Debat mellem formand for Grænseforeningen Jens Andresen og formand for Syd-slesvigske Forening, SSF, Gitte Hougaard Werner.

Kl. 19.30: "Den største dag i mit liv". En genforeningsfortælling v/ Erik Lindsø.

Lørdag 23. maj

Genforeningen var med til at skabe nationalstaten og fædrelandsfølelsen. Men tiden i dag er en anden. Vi sætter en dag af til at høre om de udfordringer, nationalstaten står overfor

Kl. 9.00: "Danskere findes i mange modeller, og stadig kommer der nye til". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 9.30: "Det dansk-tyske værdifællesskab" v/ ambassadør i Berlin Friis Arne Petersen.

Kl. 12.15: Busafgang til folkemødet i Ribe, hvor man på folkemødet kan deltage i tre foredrag, der alle kredser om nationalstatens udfordringer.

Kl. 13.00: "Er danskerne stadig et folk – eller

hvordan skal de blive det?" v/ dr.phil. og forfatter Michael Böss.

Kl. 14.15: "Grænsen har skabt Danmark" v/ dr.phil. Hans Hauge.

Kl. 16.15: "Klimakrisen som udfordring til nationalstaten" v/ klimaforsker Sebastian Mernild.

Kl. 18.30: Hjemme på højskolen igen til aftensmad.

Kl. 20.00: "Vort modersmål er dejligt". Sangtime om sprog og identitet v/ Mads Rykind-Eriksen.

Søndag 24. maj

Kl. 9.00: "Højskolen og Genforeningen". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen.

Kl. 9.40: "Det tyske mindretal – historie og aktuelle udfordringer" v/ kommunikationschef i det tyske mindretal Harro Hallmann.

Kl. 14.00: I Sønder Hygum forsamlingshus får vi historien om sønderjydernes eminente kagetradition, og naturligvis får vi smagsprøver. Vi synger de sange, som var en del af den sønderjyske kamp.

Kl. 19.00: Afslutningsmiddag med sang og fortælling.

Mandag 25. maj

Kl. 9.00: "Gå da frit enhver til sit". Morgensang v/ Mads Rykind-Eriksen. Derefter afrejse.

Praktisk

Kurset koster 4.950 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse) og 5.450 kr. på dobbeltværelse med bad. Prisen inkluderer fuld pension og udflugter i følge program. Yderligere oplysninger, mere udførligt program og tilmelding sker til Rødding Højskole på telefon 7484 2284 eller på skolens hjemmeside www.rhskole.dk

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Dronning Margrethe deltog søndag den 12. januar i en festgudstjeneste i Vor Frue Kirke, København som optakt til fejringen af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark.

Vellykket start på genforeningsåret

Af Alexander Leicht Rygaard

Markeringen af 100-året for Genforeningen gik i gang i weekenden den 10.-12. januar med tre åbningsarrangementer i København. Genforeningsåret afsluttes 9.-12. juli i Sønderjylland

‘Genforeningen 1920-2020. Hvad betyder grænsen i dag?’ var overskriften på en konference i Landstingssalen på Christiansborg fredag den 10. januar, på 100-årsdagen

for effektueringen af Versaillesstraktaten. Konferencen indledte den officielle fejring af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark. Blandt oplægsholderne var

historikerne Jes Fabricius Møller, Københavns Universitet, og Oliver Auge, Christian-Albrechts-Universität, Kiel, der udlagde henholdsvis det danske og det tyske politiske syn på grænsespørgsmålet fra perioden omkring 1920. Konferencen, der blev afholdt i København for at markere, at genforeningsjubilæet også er en national begivenhed, var arrangeret af Folketinget og Grænseforeningen.

Fredag aften den 10. januar markerede den danske regering genforeningsjubilæet med en stort anlagt gallaforestilling i Det Kongelige Teater, hvor dronning Margrethe deltog. Statsminister Mette Frederiksen (S) hylkede i sin velkomsttale det danske og det tyske mindretal: "I er en inspiration og et forbillede for hele verden. Og et symbol på det nære og tillidsfulde forhold mellem Danmark og Tyskland", sagde statsministeren. Tyskland var bl.a. repræsenteret af Slesvig-Holstens ministerpræsident, Daniel

Günther (CDU), og Detlev Rünger, Tysklands ambassadør i Danmark.

Vor Frue Kirke var fyldt til næsten sidste plads, da der om søndagen den 12. januar blev afholdt festgudstjenesten i København med deltagelse af dronning Margrethe samt en række regeringsrepræsentanter fra både Danmark og Tyskland. Peter Skov-Jakobsen, Københavns biskop, holdt prædiken, hvori han bl.a. citerede den polskfødte filosof Zygmunt Baumann: "Intet er mere naturligt end at elske sit land og sit sprog og være dybt taknemmelig for sin kultur".

Også i Sønderjylland er genforeningsmarkeringen begyndt, bl.a. med udstillingen '100 år med Danmark – Sønderjylland siden Genforeningen', der åbnede den 18. januar, og som Museum Sønderjylland, Sønderborg Slot, har udarbejdet. Udstillingen, er den hidtil mest ambitiøse på Sønderborg Slot.

TEMA: Genforeningens mindekultur

Sønderjyderne holder fast i erindringen om Genforeningen

Af Anna-Lise Bjerager Fotos: Niels Åge Skovbo

De fleste danskere forbinder ikke Sønderjyllands genforening med Danmark med bestemte datoer, steder og mindesmærker. Sådan er det ikke i Sønderjylland. Her er der tale om en levende mindekultur, der især knytter sig til afstemningsdagen den 10. februar 1920, hvor sønderjyderne stemte sig 'hjem' til Danmark

Inger Nielsen Rosendahl og Peter Popp Andersen hører til blandt de sønderjyder, der holder fast i mindedage og fester i forbindelse med Genforeningen. Her fotograferet i mødelokalet på Hoptrup Efterskole, hvor der var afstemning den 10. februar 1920 forud for Genforeningen.

Da 78-årige Peter Popp Andersen var barn, hørte han historien om sin farfar, Anders H. Andersen. Anders var murersvend i Aabenraa i slutningen af 1800-tallet, mens Slesvig var en del af Det Tyske Kejserrige. Da Anders var lidt for højrestet om sin danskhed, blev han kaldt op til den preussiske borgmester og fik at vide, at hvis han ikke opførte sig ordentligt, ville han blive smidt ud af Slesvig.

“Min farfar og farmor syntes jo, at den 10. februar 1920, da de fik lov at stemme sig hjem til Danmark, var den største dag i deres liv. De kunne huske, hvordan vejret var på afstemningsdagen og mange andre detaljer, og de fortalte os børn om det. Jeg har været vant til at gå til afstemningsfest i Sønderjylland hvert år på den dag, og det vil jeg blive ved med. Jeg holder fast i den

“

Afstemningsdagen den 10. februar er den vigtigste mindededag for sønderjyderne overhovedet

Carsten Porskrog Rasmussen, enhedsleder for historie, Museum Sønderjylland

dato, fordi jeg gerne vil ære dem, og så er jeg generelt optaget af historie”, siger Peter Popp Andersen, der har været praktiserende dyrlæge og boet i Christiansfeld hele sit liv.

Sammen med Inger Nielsen Rosendahl, 65 år, der bor i Ørby Hage ved Haderslev, men er tilflytter fra Gilleleje, har han sagt ja til et interview om afstemningsdagen den 10. februar, som de begge har været med til at arrangere i Haderslev gennem mange år. Interviewet finder sted på Hoptrup Efterskole i Hoptrup uden for Haderslev i et

af de lokaler, hvor der blev afholdt folkeafstemning 10. februar 1920. De ca. 100.000 stemmeberettigede sønderjyder fik udleveret to sedler. På den ene stod der “Danmark Dänemark”, og på den anden stod der “Deutschland Tyskland”. Ville man tilhøre Kongeriget Danmark eller Det Tyske Kejserrige? Resultatet blev, at 75 procent af de stemmeberettigede stemte dansk.

Inger Nielsen Rosendahl, der har arbejdet som plejehjemsassistent, er gift ind i en sønderjysk familie. Hendes svigerfar var 16 år i 1917, da han blev indkaldt til tysk krigstjeneste. Sammen med nogle andre drenge stjal han en robåd ved Ørby Hage og roede i nattens mulm og mørke over Lillebælt til Fyn.

“Min svigerfar opholdt sig hos familie i Danmark og kom først tilbage til Sønderjylland efter Genforeningen i 1920. Så han oplevede ikke afstemningsdagen eller Genforeningen for den sags skyld”, fortæller Inger Nielsen Rosendahl.

I lokalet på Hoptrup Efterskole, der oprindeligt var krostue, er der ikke mange spor efter folkeafstemningen i 1920, men væggene er prydet af afstemningsplakaterne fra dengang, og historiens vingesus er forsøgt fremmanet uden for hovedbygningen, hvor der ligger en stor kampesten i vejkanthen. Angiveligt skulle kong Christian 10. have gæstet stedet på sit ridt gennem Sønderjylland i de julidage i 1920, hvor kongen indledte en uges rundrejse i hele landsdelen. Men den historie tror Peter Popp Andersen og Inger Nielsen Rosendahl nu ikke på.

“Flere steder i Sønderjylland ligger der sådan en sten, men det ville nu være mærkeligt, hvis kongen har gjort holdt alle de steder”, konstaterer Peter Popp Andersen tørt.

Uden lysshow og rockorkester

Carsten Porskrog Rasmussen, der er enhedsleder for historie på Museum Sønderjylland, har beskæftiget sig med nationale folkefester i Sønderjylland. Han peger på, at afstemningsdagen den 10. februar i dag er en ren sønderjysk mindefest, som resten af Danmark ikke har lod og del i.

“Afstemningsdagen den 10. februar er den vigtigste mindededag for sønderjyderne over-

hovedet. På den dag afgjorde de selv, hvem de ville være. Det gjorde de vel at mærke på en forfærdelig baggrund. 6.000 unge sønderjyder var faldet, mens de deltog på tysk side under Første Verdenskrig.”

“I dag er der stadig sønderjyder, der går til afstemningsfest, selv om det ikke er så mange som tidligere. Afstemningsfesterne blev første gang afholdt i 1921. Ti år senere var der afstemningsfester i hvert sogn i Sønderjylland. I genforeningsåret 2020 vil der blive afholdt 15-20 afstemningsfester i Sønderjylland, og ca. 2.000 sønderjyder vil deltage i festlighederne”, siger Carsten Porskrog Rasmussen og fortsætter:

“Når sønderjyderne deltager i afstemningsfesterne, bekender de sig samtidig til en klar dansk identitet. Igennem mange år havde afstemningsfesterne det tyske som modsætning, mens man i dag mere mødes for at fejre fællesskabet med sønderjysk kaffebord, taler og fællessang.”

Carsten Porskrog Rasmussen peger på, at afstemningsdagen er den ene af to vigtige mindedatoer i genforeningsåret. Den anden er 10. juli, hvor Kong Christian 10. red over den gamle Kongeå-grænse nord for Christiansfeld.

“Der er stor forskel på de to festmarkeringer. Afstemningsfesterne den 10. februar bliver afholdt hvert eneste år i Sønderjylland, og arrangeres af sønderjyderne selv for dem selv. Det er vigtigt, at netop afstemningsfesterne med den levende tradition kan blomstre og udfolde sig på denne dag helt uden lysshow og rockorkester. I modsætning til afstemningsfesterne er den 10. juli det officielle Danmarks festdag. Denne dato bliver kun markeret i runde årstal, og der er tale om store fester, hvor Kongehuset og regeringen deltager”, siger Carsten Porskrog Rasmussen.

“Jeg har aldrig været på Dybbøl den 10. juli”

Stor fest bliver der også tale om i år den 10. juli. Den officielle fejring af Genforeningen 2020 afsluttes den 9.-12. juli med tre dages festprogram i hele Sønderjylland. Kendte og mindre kendte episoder fra Kong Christian 10.’s rundrejse i landsdelen indgår i festprogrammet, der kulminerer med en

folkefest på Dybbøl Skanser den 11. juli med Dronning Margrethes deltagelse og officielle taler. Ved Folkefesten på Dybbøl Skanser i 1920 deltog 100.000 danskere.

Dybbøl Banke som mindested er centralt i det dansk-tyske grænseland, fordi det var i det nu fredede område på den sydlige del af Sundeved i Sønderjylland, at danskerne led nederlag i 1864. Ved skanserne foran Dybbøl Mølle blev Historiecenter Dybbøl Banke indviet i 1992.

Hverken Peter Popp Andersen eller Inger Nielsen Rosendahl regner dog med at deltage i de afsluttende festligheder på Dybbøl Skanser.

“Jeg har aldrig været med på Dybbøl den 10. juli. Det er mere for københavnere og folk ude fra og så selvfølgelig for dem, der bor i Dybbøl”, mener Peter Popp Andersen, der suppleres af Inger Nielsen Rosendahl.

“Jeg vil helt sikkert også mest deltage i de lokale genforeningsarrangementer i den kommende tid. Jeg vil da også gerne til Dybbøl, men ikke lige den dag, Dronningen kommer. Der vil være alt for mange mennesker for min smag”, siger Inger Nielsen Rosendahl.

“Knivsbjerg er et tysk sted”

Inger Nielsen Rosendahl og Peter Popp Andersen kunne heller ikke umiddelbart tænke sig at besøge et andet erindringssted i Sønderjylland. Nemlig Knivsbjerg, et højt bakkedrag, der ligger kun seks kilometer syd for Hoptrup, hvor vi befinder os. Her afholder det tyske mindretal i Sønderjylland hvert år en stor folkefest, ligesom man kan besøge mindelunden for faldne sønderjyder i tysk tjeneste. Knivsbjergs funktion har været den samme som Skamlingsbanken, et 113 meter højt punkt i det historiske Sønderjylland, der ikke var under preussisk styre 1864-1920. Skamlingsbanken var stedet, hvor dansksindede sønderjyder holdt folkemøder nord for grænsen fra 1864 til 1920. I dag afholdes der stadig folkemøder på Skamlingsbanken.

Ved indvielsesfesten på Knivsbjerg i 1884 deltog 6.000 tysksindede sønderjyder: I 1947 blev Knivsbjergfesterne genoptaget, og sidste år deltog ca. 4.000 i festlighederne.

“Knivsbjerg er jo et tysk sted. Der kom-

Uden for Hoptrup Friskole står en blodbøg, der er plantet til minde om Genforeningen i 1920. Den nationale symbolik med at plante træer som monumenter findes også i forbindelse med fredsslutningen efter Første Verdenskrig og Grundloven i 1849. Peter Popp Andersen tror dog, at blodbøgen i Hoptrup først er plantet senere end 1920.

mer jeg ikke”, siger Peter Popp Andersen. Inger Nielsen Rosendahl har heller aldrig været på Knivsbjerg, men hun vil ikke afvise, at hun kunne finde på at tage dertil en dag.

“Jeg stammer jo ikke fra Sønderjylland og har derfor ikke de samme følelser for det, som Peter har”, siger hun.

Nils Arne Sørensen, der er lektor i historie på Syddansk Universitet, har skrevet om erindringssteder med udgangspunkt i den franske historiker Pierre Noras syvbindsværk *Les Lieux de mémoire*, der blev udgivet 1982-1994. Han mener, dansksindede sønderjyders forhold til et tysk mindested som Knivsbjerg beror på, hvor gamle de er.

“Når man taler med ledende personer i Sønderjylland, forlyder det, at den modvilje mod alt tysk, der tidligere var så stærk i det dansk-tyske grænseland, er helt forsvundet. Noget andet er, hvordan det forholder sig i den brede befolkning. Hvis man fra barnsben har fået at vide, at tyskerne er nogle skiderikker, så er det svært at vænne sig af med. Men de yngre generationer har jo en anden historisk erfaring og derfor vil dette ændre sig over tid”, forudser han.

Den nationale patos

Nils Arne Sørensen peger på, at fortiden er blevet brugt og bruges identitetspolitisk både af politikere og interesseorganisationer. Nu afdøde historiker Inge Adriansen er inde på noget af det samme i sin bog *Erindringssteder i Danmark* fra 2011, hvor hun skriver, at erindringssteder især er knyttet til forestillingen om, at vi hører til i et nationalt fællesskab. Den betragtning er Nils Arne Sørensen enig i.

“Det er interessant, at man kan bruge dage som den 10. februar og den 10. juli til at bekræfte hinanden i, hvad det nationale fællesskab er. Politikerne kan skrue op og ned for den nationale patos i taler og sange, der også er en væsentlig del af mindekulturen. Taler og sange bliver også i dag brugt til at sætte historien i en bestemt politisk kontekst, uden at vi nødvendigvis er så bevidste om det”, siger Nils Arne Sørensen.

Som eksempel nævner han statsminister Mette Frederikssens tale ved gallaforestillingen i Det Kongelige Teater den 10. januar, der var den officielle åbning af Genforeningen 2020. Her sagde statsministeren bl.a.

“I 1920 blev spørgsmålet til den enkelte sat på spidsen: Hvem er du? Er du dansk? Eller er du tysk? Og efter afstemningen var der stadig danskere på den tyske side. Og tyskere på den danske side. Dem må vi ikke glemme. Derfor er det så vigtigt, at landegrænsen ikke kun adskiller. Men også samler. Og giver plads til, at man kan være – både dansk og tysk.”

Nils Arne Sørensen peger på, at statsministerens tale er et udtryk for, at den officielle holdning til Genforeningen har flyttet sig gennem 100 år. Dengang i 1920

Erindringssteder og mindekultur

Erindringssteder betegner konkrete steder i form af monumenter, mindesmærker og mødepladser, hvortil der er knyttet værdi og betydning i form af navngivning, identifikation og mindekultur. Der er ofte knyttet tilbagevendende ritualer som for eksempel taler og sange til erindringsstederne, hvad der betegnes som mindekultur. Det er den franske historiker Pierre Nora, der med sit syvbindsværk *Les lieux de mémoire* fra 1984-1992, har lagt navn til ordet erindringssted. Den franske historiker medtager også begreber, der ikke er stedbundne, i sin definition af erindringssteder, eksempelvis et begreb som gastronomi.

Kilde: *Erindringssteder i Danmark. Monumenter, mindesmærker og mødesteder* af Inge Adriansen, Museum Tusculanums Forlag, 2011

Foto: Wikipedia

Dybbøl Mølle er et af de kendteste erindringssteder i Danmark.

Nationale mindesmærker

Mindesmærker består typiske af mindesten, monumenter og statuer. Opstillingen af mindesmærker i Danmark gennem de seneste 200 år, afspejler den politiske, kulturelle og økonomiske udvikling. De første mindesmærker, der blev skabt på foranledning af borgere, var mindestøtter for landboreformerne, eksempelvis frihedsstøtten i København (1792-1799). I takt med nationalismens gennembrud i 1800-tallet, opstod en mindesmærkekultur, hvor mindesmærker blev brugt til at synliggøre den fælles historie og bevare de fælles myter. Mindesmærkekulturen blev intensiveret i forbindelse med Genforeningen i 1920 og Befrielsen i 1945. De fleste mindesmærker i Sønderjylland er opstillet i forbindelse med krigen i 1864, Første Verdenskrig 1914-1918 og Genforeningen 1920.

På landet er natursten, sådan som man kender det fra de ca. 650 genforeningssten og mindesmærker rundt omkring i Danmark, den eneste monumenttype. I købstæderne rundt omkring i Danmark finder man også obelisker og steler, der er opretstående sten med en indskrift og ornamentik, men også mindeplader og rotunder, som man ser det ved Mindeparken i Aarhus over faldne danskere i Første Verdenskrig. Der findes også såkaldt funktionelle monumenter, som eksempelvis de syv 4. Maj Kollegier rundt omkring i Danmark, der har navn efter dagen for Danmarks Befrielse i 1945.

Kilder: danmarkshistorien.dk, Dansk Center for Byhistorie, Monumenter i købstaden 1864-1920

Foto: Thomas Tolstrup

Estherhøjstenen, Odsherred, er en af de største genforeningssten i Danmark.

var der alene tale om glæden over, at sønderjyderne kom hjem til Danmark, og der var en udtrykt modvilje over for det tyske. I dag tales der om forsoning med Tyskland, og om grænsen som et sted, der samler.

“Især politikerne er interesseret i at skabe en bestemt fortælling om Genforeningen. Den fortælling ændrer sig gennem tiden. Men også en aktør som Grænseforeningen har i høj grad været med til at opretholde bestemte minder om Sønderjylland og det efterladte danske mindretal syd for grænsen i den danske befolkning. I mange år fortalte man en historie om, at grænsen fra 1920 ikke var afsluttet. I dag flugter Grænseforeningen med statsministerens budskab om, at vi skal favne det tyske og dem, der er anderledes end os selv. Dette budskab kan så understøttes gennem taler og sange og i sjældnere tilfælde ved at rejse mindesmærker”, siger Nils Arne Sørensen.

Istedløven fik nyt liv

– hvad med genforeningsstenene?

Der er blevet rejst mindesmærker i Sønderjylland gennem de seneste næsten 200 år. Især Første Slesvigske Krig 1848-1850, Anden Slesvigske Krig i 1864, Første Verdenskrig 1914-1918, Anden Verdenskrig 1940-1945 og Genforeningen i 1920 har givet anledning til rejsning af mange mindesmærker, og nogle af dem har ændret betydning gennem tiden.

Eksempelvis blev Istedløven oprindeligt rejst til minde om slaget på Isted Hede i 1850, hvor danskerne vandt, men i dag står Istedløven på kirkegården i Flensborg som et minde om den fredelige sameksistens mellem Danmark og Tyskland.

“Erindringssteder bliver ofte brugt til at skændes om, hvad fællesskabet går ud på. Istedløven er et glimrende eksempel på, at man er gået fra fjendskab til forsoning i grænselandet”, siger Nils Arne Sørensen.

De ca. 650 genforeningssten og mindesmærker, der blev rejst rundt omkring i hele Danmark i årene efter 1920, har ikke ændret betydning: De fortæller stadig historien om hele Danmarks glæde over Genforeningen dengang. I mange år har der ikke været megen opmærksomhed om genforeningsstenene. Det besluttede daværende

kulturminister Mette Bock (LA) på Grænseforeningens initiativ at lave om på, da hun valgte at frede samtlige genforeningssten og mindesmærker i 2018. Det skete for at sikre genforeningsstenene for eftertiden og for at de kunne indgå som en del af markeringen af genforeningsjubilæet, lød det fra kulturministeren. Fredningen har betydet, at genforeningsstenene mange steder i landet er blevet restaureret: Blandt andet bliver de gamle indskrifter malet op, ukrudt bliver fjernet, og blomster bliver plantet rundt omkring de lokale genforeningssten.

Fredningen har også betydet, at Grænseforeningen har lavet en ny hjemmeside med fortegnelse over alle genforeningsstenene samt taget initiativet 'Genforen dit fællesskab': Skoler, idrætsforeninger og andre, der måtte have lyst, opfordres til at lave events med bl.a. fællessang, taler, sportsarrangementer eller teater den 14. maj 2020 ved deres lokale genforeningssten. Formålet er at få både unge og gamle til tænke over identitet, fællesskab og grænser. Nils Arne

Sørensen er spændt på, om Grænseforeningens initiativ bliver en succes.

"Mindesmærker er oftest stærkest i den tid, de bliver skabt. Sådan var det også med genforeningsstenene, der afspejlede danskernes glæde over Genforeningen. I dag er genforeningsstenene ikke så højt på dagsordenen for de fleste danskere, fordi man forstår sin egen tid på en anden måde end dengang. Jeg tror, det bliver op ad bakke at få genetableret interessen for genforeningsstenene i dag", siger Nils Arne Sørensen.

Det haver så nyligen regnet

Peter Popp Andersen og Inger Nielsen Rosendahl er begge medlemmer af Grænseforeningen i Haderslev, der arrangerer afstemningsfest på Hotel Norden i Haderslev den 10. februar. Det sker med biskop Marianne Christiansen, Haderslev Stift, som festtaler og med underholdning ved Sønderjysk Kor og fællessang, herunder 'Det haver så nyligen regnet'. Den sang blev sunget første gang i 1890 og blev de danske sønderjyders

Hoptrup Efterskole var oprindeligt en landevejskro. I 1919 blev kroen købt af KFUM og KFUK og Indre Mission i Danmark og omdannet til højskole, der blev givet som en genforeningsgave til den sønderjyske ungdom. Den tidligere krostue på stedet var et af de mange afstemningssteder den 10. februar 1920.

sang i kampen for en genforening med Danmark. Sangen blev forbudt af de tyske myndigheder, idet sangen og andre sange blev erklæret for "ophidsende".

Peter Popp Andersen indrømmer, at han bevæges, hver gang han synger 'Det haver

“

*Vi kommer ikke uden
om, at erindringssteder
og mindedage falmer,
jo længere man fjerner
sig i tid fra den historiske
begivenhed*

Nils Arne Sørensen, lektor, Syddansk Universitet

så nyligen regnet', og det samme gør Inger Nielsen Rosendahl:

"Det var nyt for mig, da jeg flyttede til Sønderjylland, at man rejser sig op, når man synger sidste vers. Det havde jeg aldrig oplevet før. Det er højtideligt", siger hun.

Mindekultur falmer med tiden

Både Peter Popp Andersen og Inger Nielsen Rosendahl er dog klar over, at nye generationer ikke vil have det samme stærke forhold til de sønderjyske sange og mindedage, som de selv har. Faktisk er de ikke sikre på, at der vil blive afholdt afstemningsfester i Sønderjylland, når de selv er væk. Men Inger Nielsen Rosendahl håber, at afstemningsfesterne kan blive afløst af noget andet.

"Måske rinder det ud med afstemningsfester nu, hvor der er gået 100 år. Men jeg håber, at også de kommende generationer vil huske historien. Vi er kommet langt i grænselandet i forhold til at leve sammen i fred og fordragelighed, men det er ikke en selvfølge, at det fortsætter, hvis vi glemmer historien", siger hun.

Nils Arne Sørensen synes, det er svært at spå om, hvorvidt afstemningsdagen vil blive fastholdt som en dag, hvor man samles og fester i Sønderjylland i fremtiden.

"Jeg tror, at afstemningsfesterne vil fortsætte, hvis de fortsat kan hjælpe sønderjyderne med at fastholde deres regionale identitet. Det har sønderjyderne nogle særlige forudsætninger for, fordi Sønderjylland led så store tab under Første Verdenskrig og derfor har mere grund til at mindes deres fortid, og fordi Sønderjylland er et klart afgrænset geografisk område. Mindekultur går grundlæggende ud på at skabe steder, hvor et fællesskab kan blive ved med at eksistere. Og der har afstemningsfesterne haft en væsentlig funktion gennem 100 år. Men vi kommer ikke uden om, at erindringssteder og mindedage falmer, jo længere man fjerner sig i tid fra den historiske begivenhed, der ligger til grund for dem", siger han.

Nils Arne Sørensen troede i 1970'erne, at det internationale ville overhale det nationale fællesskab, der opstod i Danmark med Genforeningen i 1920, og som mindekulturen har været med til at fastholde, men han noterer sig, at de nationale fællesskaber i Europa er blevet styrket gennem de seneste 20 år.

"Jeg håber, at vi i fremtiden vil blive bedre til at tænke på vores fællesskaber i tre niveauer: Vi er en del af et lokalt, et nationalt og et globalt fællesskab. Forhåbentlig vil sønderjyderne blive ved med at føle sig som sønderjyder, og måske endda som slesvigere. Men vi skal alle sammen helst også føle os som danskere og som kosmopolitter. Det ene udelukker heldigvis ikke det andet", siger Nils Arne Sørensen.

PROGRAM

DRØMMEN OM FLENSBORG

23.01.2020 kl 19.30 **Forpremiere**
 25.01.2020 kl 16.00 **Premiere**
 28.01.2020 kl 19.30
 30.01.2020 kl 19.30
 06.02.2020 kl 19.30
 13.02.2020 kl 19.30
 05.03.2020 kl 19.30
 14.03.2020 kl 16.00

BRYLLUP / HOCHZEIT / سرعلا

16.04.2020 kl 19.30 **Premiere**
 18.04.2020 kl 16.00
 21.04.2020 kl 19.30

Læs mere om programmet på
www.detlilleteater.de

DET
 LILLE
 TEATER
 FLENSBORG

Samsung Galaxy Tab A 10.1

iPad 10.2

Flensburg Avis digital + tablet + cover iPad 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 10.1

Læs Flensburg Avis når og hvor du har lyst.
 Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg
 mellem en iPad 10.2 inkl. cover og en Samsung
 Galaxy Tab A 10.1 inkl. cover.
 Pris pr. måned 195,- kroner

(Engangsbetaling: iPad 750 kr., Samsung 0 kr.)

FLENSBORG AVIS
 ... vi gør Danmark lidt større

Hermed bestiller jeg Flensburg Avis digital i
 mindst 24 måneder til en abonnementspris af
 585,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første
 kvartal (585,- kroner) og ved iPad engangs-
 betalingen på 750,- kroner er indgået hos Flens-
 borg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er
 udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsæt-
 ter abonnementet automatisk til den ordinære
 abonnementspris på Flensburg Avis digital på
 pt. 360,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke
 har holdt Flensburg Avis.

Jeg vælger en:

- ☐ iPad 10.2 WiFi 32 GB inkl. cover
☐ Samsung Galaxy Tab A 10.1, WiFi 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn

Gade

Postnr. By

Telefon

E-mail

Dato Underskrift

Jeg er indforstået med, at Flensburg Avis
 kontakter mig for at orientere mig om
 services, relevante oplysninger og tilbud.
 Denne samtykkeerklæring kan til enhver
 tid tilbagekaldes.
 Alle informationer under fla.de/yArYj.

- ☐ Kontakt mig pr. mail
☐ Kontakt mig pr. brev
☐ Kontakt mig telefonisk
☐ Kontakt mig pr. newsletter

“Jeg glæder mig til Dagen i Morgen, Afstemningens Dag

Uddrag af en beretning fra 10. februar 1920 fra en stemmeberettiget tilrejsende fra Danmark

“Aabenraa, Mandag.

Det var helt festligt at rejse med Hurtigtoget over Fyn i Søndags. De mange Sønderjyder, som var paa Rejse til deres gamle Hjemstavn, var i Feststemning, og deres Stemning bredte sig til andre. Solen lyste og varmede, saa man næsten sad og drømte om Foraar. Der var gamle Folk, som havde oplevet 1864 og nu skulde hjem og lægge deres Lod i Vægtskaalen. Men hos dem alle samme Glæde over, at nu var Dagen kommen. En enkelt havde sine to Børn med, han maatte have dem med over Grænsen, for de skulle sammen med ham opleve det Historiske.

Vi kom til Vamdrup. Og vi kørte over Grænsen. Hvilken Forandring fra tidligere! Jeg husker en kold Decemberdag i 1915. Jeg var paa Vej mod Syd for at besøge gode Venner og bringe dem Hilsen fra Danmark. Det var med en underlig Utryghed, man sad i Toget. Overalt mærkede man den militære Magt og Myndighed. Overalt var man paa Vagt mod den Fremmede. Man betragtede os alle med vagtsomme Øjne. Ja, lidt af Utrygheden sad i mig endnu i Sindet, da jeg Dagen efter sad i et godt dansk Hjem i Sundeved; men under Samtalen erfarede jeg, at trods alt, trods tunge Sorger og store Tab, levede Haabet om den lyse Dag, der maatte komme.

Og nu, godt fire Aar efter, nu er Dagen kommen; den lyse Dag. Ingen Utryghed, men en befriende Følelse af, at nu er Dagen nær. Alt vidner derom. Det danske Flag vajer fra Gaarde og Huse sønden for Grænsen. Jeg forstaar, at man ikke kan vente, til selve Afstemningsdagen kommer. Festligt folder de sig ud i den sollyse Dag.

Og der rinder mig i Hu en Linje af Henrik

Pontoppidans Digt til Sønderjyderne:

“Du kommer klædt i rødt og hvidt og smiler os imøde.”

Og nu sidder jeg i Aabenraa. Og det samme Billede lyser for mig. Ogsaa her vajer Dannebrog, i større Mængde end jeg nogensinde havde tænkt mig. Alle har travlt her, alt skal ordnes, Afgørelsens Dag nærmer sig, og intet, som kan gøres, maa være ugjort. Ogsaa jeg bliver draget ind i Arbejdet; men Travlheden kan slet ikke skjule den dybe Glæde, som besjæler alle Danske.

Og nu glæder jeg mig til Dagen i Morgen, Afstemningens dag, og de andre store Dage som kommer.

Der staar i et Digt om en af de store Tider i vort Lands Historie:

“Lyksalig den, som med sit Folk en saadan Tid har levet.”

I en saadan Tid lever vi. Og er taknemmelige derfor. Det er ikke forundt ethvert Slægtled at opleve det, som vi nu oplever. Jeg forstaar den Mand, der gerne vilde have sine Børn med over Grænsen. De vil faa en Oplevelse, som de aldrig glemmer.

Og alle føler vi det forunderlige ved, at Danmark, der Aarhundrede efter Aarhundrede blev mindre og mindre, nu bliver større. Ikke ved Vold og Magt, men ved Rettens Sejr og takket være den trofaste Udholdenhed, hvormed man hernede har bevaret vort danske Modersmaal og dansk Aandsliv.

De Dage, vi gaar imøde, er Højtidsdage i vort Folks Hverdagsliv.

Hejmdal, den 10.2.1920.

Kilde: Kilder til den dansk-tyske grænseregions historie IV: De nationale modsætninger 1914-33. Aabenraa/Schleswig 2001

Afstemningsplakat fra afstemningen den 10. februar 1920 tegnet af Rasmus Christiansen.

De sønderjyske vælgere blev præsenteret for to bunker med sedler den 10. februar 1920. På den ene seddel stod der "Deutschland Tyskland" og på den anden "Danmark Dänemark". Vælgerne skulle herefter tage den ønskede seddel og lægge den i en konvolut, der blev afleveret i en stemmeurne.

Fra afstemningsdagen den 10. februar 1920 i Sønderborg.

Betyder afste 10. februar n

Fortalt til Merlin Christophersen

Foto: Venstre

Bertel Haarder (V),
MF, fhv. minister

JA det gør den i allerhøjeste grad. Den minder os om, hvor stort det var, at grænsen for 100 år siden blev lagt efter en folkeafstemning, og at Sønderjylland kom hjem til Danmark efter at have været under tysk herredømme siden 1864. Det var sønderjyderne, der stemte sig hjem. Men det var en sejr for hele Danmark, at de gjorde det. Og derfor glæder det mig, at 100-året for Genforeningen giver lejlighed til at gøre mindet om afstemningen til et nationalt anliggende, så alle danskere kan blive mindet om, hvor stor en begivenhed folkeafstemningen og Genforeningen var. Personligt har jeg mange barndoms minder fra afstemningsdagen. Jeg er vokset op på Rønshoved Højskole, og for mine forældre, der var højskoleforstanderpar, var det vigtigt, at eleverne kom til afstemningsfesterne i Holbøl, Gråsten eller hvor de ellers blev holdt i nærheden af højskolen. Som barn oplevede jeg ikke afstemningsfesterne som gamle og støvede, men som meget nærværende. Der var sønderjyske veteraner i kørestol og med krykker, som havde måttet deltage i Første

Verdenskrig på tysk side. Det var meget bevægende, at høre deres historier, og hvad det betød for dem, at Sønderjylland atter var blevet dansk. I dag deltager jeg stadig gerne i afstemningsfester, hvor jeg ofte og gerne holder tale. I år bliver det ved afstemningsfesten i Sdr. Hygum den 10. februar og dagen inden i Broager og mange andre steder. Jeg er overbevist om, at afstemningsdagen markerer en så vigtig begivenhed i Danmarkshistorien, at den også vil blive husket om 100 år, når 200-året for Genforeningen skal fejres.

mningsdagen og et i dag?

Foto: Privat

*Jeanette Lumby
Nielsen, formand
for Dansk
Socialdemokratisk
Ungdom i
Sønderborg, går i
3.g på Sønderborg
Statsskole*

NEJ Jeg mener i hvert fald ikke, at afstemningsdagen har samme betydning i dag, som den havde for 100 år siden. I dag er der nok ikke så mange, der tænker over afstemningsdagen. Faktisk kender jeg ikke nogen i min familie eller min omgangskreds, der har været til en afstemningsfest. Og det selvom jeg er sønderjyde. Blandt mine venner har jeg aldrig hørt nogen nævne afstemningsdagen, hvis ikke det da lige har været i historieundervisningen. Det skyldes nok, at jeg er vokset op i en tid, hvor den dansk-tyske grænse har ligget, hvor den ligger, og forholdene i grænselandet har udviklet sig meget positivt. Det betyder dog ikke, at jeg ikke anerkender, at den 10. februar har stor betydning. Selvfølgelig har afstemningen og Genforeningen haft stor indflydelse på, hvordan Danmark ser ud i dag. Og begivenhederne har da også haft stor betydning for danskernes selvforståelse og nationalfølelse. Derfor synes jeg også, det er vigtigt at mindes historien, nu hvor vi fejrer genforeningsjubilæet. Det er vigtigt, at folk lærer

om, at Sønderjylland ikke altid har været en del af Danmark, og lærer historien om, hvordan vi sønderjyder blev danske ved en folkeafstemning. For mig er den historie bare ikke knyttet så meget til afstemningsdagen den 10. februar. Om jeg kommer til at deltage i arrangementer i forbindelse med markeringen af Genforeningen, har jeg endnu ikke taget stilling til. Men jeg kender jo også historien i forvejen. Selvom det er svært at spå om fremtiden, tror jeg, vi også om 100 år vil huske Genforeningens betydning. Men det kommer nok an på, om der kommer andre, mere afgørende begivenheder i danmarkshistorien.

TEMA: Genforeningens mindekultur

Mindekultur i et grænseland

Mindesmærkerne om de faldne fra Første Verdenskrig er et kulturspor, der i særlig grad præger det sønderjyske grænseland. Nu fortælles historien om dem i en lille vigtig bog

Af Claus Bundgaard Christensen lektor i historie ved Roskilde Universitet

Den 11. november 2018 fandt der en bemærkelsesværdig mindehøjtidelighed sted ved Klosterkirkegården i Haderslev for faldne fra Første Verdenskrig. At man højtideligholdt de faldnes minde var der ikke noget mærkeligt ved. Det skete tusindevis af andre steder i Europa på samme tidspunkt, da man markerede hundredeåret for den store krigs afslutning. Det, som var særligt ved arrangementet i Haderslev, var karakteren af det, som foregik. Mindesmærket var tysk, men kransen var fra det danske forsvar. Ikke nok med det. En blæser iklædt den danske hæruniform spillede 'Ich hatt 'einen Kameraden.'

Højtideligheden var et udtryk for et værdifuldt dansk-tysk fællesskab, men også for en radikal anderledes mindekultur end den, der var gået forud. Gennem de seneste hundrede år havde mindet om de faldne indtil da været en del af kampen mellem dansk og tysk national identitet i grænselandet. Det er historien om denne mindekultur i Sønderjylland, som historikeren Lars N. Henningsen beskriver og analyserer i sin vellykkede bog *Kampen om de faldnes minde*, der udkom i efteråret.

Kulturspor fra Første Verdenskrig kan ses mange steder i Sønderjylland og har været en del af landsdelens historie, næsten siden de første skud lød på verdenskrigens slagmarker.

At Første Verdenskrig har sat sig konkrete fysiske spor i det sønderjyske kan ikke undre. Omkring 6000 mænd vendte aldrig tilbage og hertil kom de mange tusinde krigsinvalidere. Allerede under krigen, men især i den første efterkrigstid, opstod der et behov for at mindes de døde. Det skete kun i ganske få tilfælde, at de faldne blev genbegravet i Nordslesvig. De fleste fandt en grav på en af de mange krigskirkegårde bag fronten i eksempelvis Belgien eller Frankrig, hvor de ligger den dag i dag.

Allerede fra begyndelsen blev de lokale mindesmærker imidlertid en national kampplads mellem tysk og dansk sindelag. I reglen var det nationale udtryk ganske subtilt og bestod i mange tilfælde blot af en udeladelse eller tilføjelse af ordet 'Vaterland'. I andre tilfælde kom det nationale dog næsten demonstrativt til udtryk, som ved det tyske monument i Haderslev, der er prydet af den karakteristiske tyske stålhjelm. En symbolik ingen tog fejl af.

I modsætning til andre krigsmindesmærker, som det eksempelvis var tilfældet med Istedløven i Flensborg, er det markant, at Første Verdenskrigs-monumenterne ikke har været genstand for samme forbitrede strid med flytninger, hærværk og nedbrydning. Forklaringen er, at mange mindesmærker fik betydning for lokalbefolkningen på tværs af sindelag. Det

Foto fra bogen

skete på trods af en til tider skærpet national kamp, som man så det i tiden efter Adolf Hitlers magtovertagelse i 1933.

Kampen om de faldnes minde er ikke den første publikation, der beskæftiger sig med mindekulturen efter Første Verdenskrig og som forfatteren påpeger, gjorde den nu afdøde historiker Inge Adriansen en stor indsats på området. Bogen er imidlertid den første, der fortæller hele historien fra 1914 til 2018. Dens styrke er de skarpe analyser på relativt få sider. At forfatteren har valgt en kronologisk struktur, hvor man begynder under Første Verdenskrig og slutter i nutiden, er klogt, da læseren derved får den bedste indføring af mindekulturens dramatiske udvikling over tid. Herudover foretages der en række tematiske og lokale nedslag, der udfolder emner som kampen mellem dansk og tysk eller monu-

menternes bevidste opfordring til forsoning. *Kampen om de faldnes minde* hører hjemme i enhver bogsamling om Første Verdenskrig og det dansk-tyske grænseland.

'Kampen om de faldnes minde - 100 års strid om mindesmærker og mindekultur i Sønderjylland efter Første Verdenskrig'. Af Lars N. Henningsen. Historisk Samfund for Sønderjylland. 143 sider. 188 kr.

Ved alle sognekirker i Sønderjylland findes i dag en mindesten eller en mindetavle over sognets faldne i Første Verdenskrig, hvor 6.000 sønderjyder faldt i tysk krigstjeneste. Når soldaten var faldet, modtog de pårørende et mindeblad (se side 3). Nederst blev fremhævet, at soldaten var faldet for fædrelandet. Det kunne dansksindede familier have svært ved at nikke ja til, skriver Lars N. Henningsen i sin bog *'Kampen om de faldnes minde'*.

Foto: Grænseforeningen

“Det er rart at kunne slå over i dansk, selvom vi er i Tyskland

Af Alexander Leicht Rygaard

At gå i 10. klasse på A.P. Møller Skolen i Slesvig har gjort 16-årige Erik Risvig Nordestgaard fra Viborg og 17-årige George Sebastian Furtuna fra Egtved mere selvstændige. Og så er de begge blevet markant bedre til tysk, selvom der også tales dansk på skolen

A.P. Møller Skolen i Slesvig, der i 2008 blev indviet af dronning Margrethe, er det sydligste af det danske mindretals to gymnasier i Sydslesvig. Mange elever kommer langvejsfra, nogle helt over fra vestkysten.

Blandt de cirka 600 elever, der til dagligt går på gymnasiet, er også to drenge fra Danmark, der for et år har valgt at flytte til Sydslesvig for at tage 10. klasse, tæt på Danmark, men alligevel langt hjemmefra.

Erik Risvig Nordestgaard (tv.)
fra Viborg og George Sebastian
Furtuna fra Egtved har valgt at tage
10. klasse på A.P. Møller Skolen i
Sydslesvig.

Magasinet *Grænsen* har mødt 16-årige Erik Risvig Nordestgaard fra Viborg og 17-årige George Sebastian Furtuna fra Egtved på A.P. Møller Skolen.

“Det har været rigtig fedt indtil videre”, siger Erik Risvig Nordestgaard, der bor hos en værtsfamilie i Slesvig, da vi har sat os i et af skolens lokaler for at tale om deres oplevelser i Sydslesvig.

“Opstarten var lidt svær, da jeg skulle vænne mig til, at alle omkring mig pludseligt talte tysk og ikke dansk. Det var ikke altid til at forstå, hvad de andre i klassen snakkede om, og det gjorde, at jeg nok var en smule indelukket i begyndelsen. Men jeg oplevede, at mit tysk hurtigt blev bedre, netop fordi jeg blev udfordret så meget sprogmæssigt”, fortsætter han.

Også George Sebastian Furtuna blev hurtigt bedre til tysk.

“Jeg er begyndt lidt ubevidst at bruge mange tyske ord, når jeg taler dansk. Det er sjovt at blande sprogene, og de drenge, jeg går sammen med, griner, når det sker. Ikke fordi det lyder forkert, men fordi det overrasker dem”, siger George Sebastian Furtuna, der er indlogeret hos en værtsfamilie i Rendsborg, cirka 30 kilometer syd for A.P. Møller Skolen.

At klare sig alene

De to drenge går i hver sin klasse, men har matematik sammen. De har af forskellige årsager valgt at tage 10. klasse i Sydslesvig. For Erik Risvig Nordestgaard var det særligt det tyske, der trak, idet hans mor er tysklærer, og det har gjort, at han altid har interesseret sig for Tyskland og det tyske sprog.

George Sebastian Furtuna er opvokset i Brasov i det centrale Rumænien og kom til Danmark for tre år siden, da hans far fik tilbudt arbejde i Vejle. For ham var det muligheden for at lære at stå på egne ben og samtidig blive bedre til tysk, der gjorde udslaget.

“Allerede nu kan jeg mærke, at jeg har udviklet mig som person. Jeg har lært at klare mig alene, og jeg har fået lettere ved

at vænne mig til ændringer. Det bliver man nødt til, når der pludselig er over hundrede kilometer hjem til ens forældre”, siger han.

Det tosprogede er et sikkerhedsnet

Fælles for dem begge har været, at deres værtsfamilier har været en stor hjælp i tilvænningen til den nye hverdag i Sydslesvig. Og her har det haft væsentlig betydning, at der i hjemmene tales både dansk og tysk.

“Jeg føler, at jeg er blevet bedre til både dansk og tysk, siden jeg kom hertil. Det er jo en form for sikkerhedsnet, at mange taler begge sprog. For det er ikke alt, jeg kan på tysk, så det er rart at kunne slå over i dansk”, siger George Sebastian Furtuna og kigger på Erik Risvig Nordestgaard, der nikker samstemmende.

“Ja, for mig har det betydet meget, at alle i familien taler dansk, på nær Jens, der er far i familien. Jeg faldt nemt til og blev hurtigt gode venner med min værtsbror Jonas på 15 år, der interesserer sig for mange af de samme ting som mig, bl.a. computerspil. Og vi har allerede aftalt, at han engang skal med mig hjem til Viborg og opleve, hvordan en hverdag i Danmark kan se ud”, siger Erik Risvig Nordestgaard, der i dag primært taler tysk med værtsfamilien.

Begge håber de på, at flere vil tilmelde sig 10. klasse i Sydslesvig, da det ifølge dem giver meget både personligt og sprogmæssigt.

“Ja, der burde være flere, der vælger det her. Det må jeg sige”, slutter George Sebastian Furtuna.

Tag 10. klasse i Sydslesvig

Det er Rejsekontoret under Dansk Skoleforening for Sydslesvig, der arrangerer 10. klasse i Sydslesvig. Læs mere om muligheden på feriebarn.dk, eller skriv til rejsekontoret@skoleforeningen.org. Der er åbent hus-arrangement på A.P. Møller Skolen mandag den 15. juni.

En lille historie med stor betydning

Undervisning når den er bedst, mener anmelder om bogen
Sigurd fortæller om Genforeningen

Af Alexander von Oettingen
 dr.pæd., er prorektor på UC
 Syd.

Undervisning betyder ikke at vise et under, men at vise det, der ligger under. Det, vi ikke kan se, men som vi gerne skal kunne se for at forstå de større sammenhænge. Børn – men også os voksne – ser ikke historien, selvom vi befinder os midt i den. Vi lever i Danmark, i Tyskland eller måske i det dansk-tyske grænseland, men ser ikke historiens vingesus, med mindre vi får den fortalt eller rettere vist.

Sigurd Barrets bog, *Sigurd fortæller om Genforeningen*, er ikke bare en fortælling om en historisk begivenhed eller en beretning om en grænse, der skiller Danmark og Tyskland, men den er undervisning, når den er bedst. På sin egen særlige måde viser Sigurd meget præcist og vedkommende alt det, vi ikke ser, selvom vi befinder os midt i tiden.

Vi ved, hvor grænsen ligger, hvad Danmark og Tyskland er, og vi kender til egne og byer som Flensborg, Aabenraa og Fredericia. Men selvom vi besøger de kendte steder, er der noget, vi ikke ser. Historien på godt og ondt. Alt det viser Sigurd Barrett i sin bog, der har undertitlen *En historie om at leve side om side med andre*.

Bogen forbinder fakta, fortælling, sang, musik og billeder stilsikkert og skaber en

fortælling om Genforeningen, som vi i måske slet ikke anede fandtes. Gennem 18 små kapitler, bliver vi alle – små som store – taget med tilbage til starten af historien og helt frem til i dag. Og det er noget af en bedrift. For hvad er Genforeningen egentlig, og hvem interesserer sig for den?

Hvorfor skal børn lære om en lille bitte grænsedragning i en kæmpe stor verden? Deres fremtid er global ikke lokal. Hvorfor er det vigtigt at vise dem, at sproget ikke er en selvfølgelighed, når de nu med Google har adgang til alverdens sprog? Og hvorfor er det vigtigt at fortælle, at den grænse, vi tager for givet, engang ikke var så givet, men tværtimod omstridt? Hvorfor skal vi stadig fortælle og undervise om Genforeningen?

Sigurd begrunder det ikke ud fra den store og tunge historie, men gennem små historiske fortællinger med levende og flotte illustrationer af Jørgen Eivind Hansen. Der er historien om Anders, der først kæmpede for slesvig-holstenerne og senere for den danske konge, men som egentlig bare ville leve i fred. Der er historien om Hans, der gemte Dannebrog i 51 år i håbet om engang at kunne tage det frem igen. Eller historien om tjenestepigen Maren, der ikke måtte arbejde, fordi hun var dansk, og om

Illustration: Fra bogen Sigurd fortæller om Genforeningen

bum-bum-Zacharias, der med krudt og kugler gik i druk. Og der er også historien om gullaschbaronen, der tjente tykt på andres ulykke og tyske familiegrave, der måtte graves op for at gøre plads til Istedløven. Gennem små fortællinger og illustrationer bliver fjerne begreber som håndfæstning (up ewig undgedeelt), Stænderforsamlingen, sprogreglerne, Grundloven, Treårskrigen, Dybbølmærker, Novemberforfatningen, Sprogforening, sønderjysk kaffebord, fredsaften i Berlin m.m. gjort levende og vedkommende.

Med brug af sang, billeder og fortælling, formidler Sigurd historien om et grænse-land, en historie, som det er værd at lytte til, fordi historien på eksemplarisk vis bliver forbundet med nutiden og peger ind i en nær fremtid. Vi skal ikke lære om Genforeningen for at få bekræftet ydre grænser og skabe billeder om 'os' og 'dem', men for at forstå, at grænser først og fremmest er noget inde i os selv.

Jeg håber at *Sigurd fortæller om Genforeningen* vil blive fortalt, læst højt og sunget derhjemme og i skolens undervisning. Bogen giver en fantastisk anledning til at tale med børn og unge om grænser, og hvad de betyder for mennesker. Om ydre og indre grænser,

og hvordan vi kan lære at leve med grænser. Hvor går de grænser, som vi må prøve enten at nedbryde eller værne om? Hvem er de fremmede i dag, der inviterer til nye måder at leve sammen på? Det er Sigurd Barretts store bedrift, at historien om Genforeningen bliver levende og betydningsfuld, når den kommer ud af historiebøgerne og i stedet bliver vist gennem konkrete fortællinger, billeder og sange. Det er dygtigt gjort.

'Sigurd fortæller om Genforeningen' af Sigurd Barrett. Bogen indeholder en CD med 16 sange af Sigurd Barrett. Politikens Forlag. 208 sider. 250 kr.

Et tysk blik på bog om Genforeningen

Hans Schultz Hansens *Genforeningen*, der er udkommet i Aarhus Universitetsforlags serie 100 danmarkshistorier, giver en anskuelig, prægnant og moderne fremstilling af Genforeningens historie, mener den tyske anmelder

Af Jan Schlürmann doktor i historie, underviser ved Christian Albrechts Universitet i Kiel

Hvordan skulle en bog om Genforeningen i 1920 kunne indledes på anden vis, end med en skildring af kongens ridt over grænsen ved Taps nord for Christiansfeld? Hans Schultz Hansen kommer naturligvis ikke udenom denne nationalromantiske åbningsscene i sin bog *Genforeningen* om en af de nok mest kendte danmarkshistorier. Heldigvis dvæler bogen ikke ved myten fra 1920, men giver på præcis 100 sider en anskuelig, prægnant og først og fremmest moderne fremstilling af begivenhederne i 1920, særligt af den udvikling, der førte frem til folkeafstemningen.

Ideen om "folkenes selvbestemmelsesret" og dennes udmøntning i besvarelsen af det "nordslesvigske spørgsmål" er temaet for den første store del af bogen. Hans Schultz Hansen fører kyndigt og kort læseren gennem historien om hertugdømmet Slesvig, som var delt mellem "slesvig-holstensk-tyske" og "dansk-sønderjyske" krav.

Ideen om en deling af Slesvig blev for første gang ytret i 1848. Men på det tidspunkt var tiden endnu ikke moden til, at de stærke nationale krav kunne lægges til side: Hverken danskere eller tyskere ville give afkald på kravet om at få hele Slesvig. På lignede vis gik det med delingsforslag i 1864. Hvis

den danske side havde tilsluttet sig mæglingsforslagene, ville der allerede dengang være blevet trukket en anden grænse, og de dansksindede slesvigere ville være blevet sparet for "de preussiske år".

Det skulle dog vise sig, at det kom til at se sort ud for sønderjyderne, indtil de uventet fik chancen for et "comeback", som Hans Schultz Hansen formulerer det. Tysklands forventelige nederlag i Første Verdenskrig og den amerikanske præsident Wilsons forslag om i fremtiden at trække grænser på baggrund af folkeafstemninger fik sat gang i den danske bevægelse i Slesvig. Her nævnes – ikke for første gang i bogen – en afgørende person: Det var sønderjyden H.P. Hanssen, som – med omtanke og inden den officielle våbenstilstand – forhandlede med den tyske side i Berlin med det klare mål at få en folkeafstemning om Nordslesvig.

Genforeningens umiddelbare forhistorie begyndte altså med direkte dansk-tyske forhandlinger. De fejlede, fordi de sejrende allierede magter blandede sig og tvang sønderjyder og rigsdanskere til at fremlægge det "nordslesvigske spørgsmål" ved fredsforhandlingerne i Versailles, hvor tyskerne ikke havde en stemme.

Hans Schultz Hansen anskueliggør de for-

skellige politiske holdninger til det “nord-slesvigske spørgsmål” i Danmark, som for de daværende danske hardlinere mere var et “slesvigsk spørgsmål”. Disse ”Dannevirkemænd” fremsatte krav om, at afstemningen også skulle omfatte Sydslesvig, mens den mere besindige H.P. Hanssen fandt, at kun afstemninger om Nordslesvig og Flensborg/Mellemslesvig var acceptable og fornuftige. Den danske regering måtte endda kæmpe for, igen at få Sydslesvig ud af fredstraktaten, hvilket lykkedes til sidst.

Resultatet af afstemningerne i februar og marts 1920 er alment kendt. Mindre kendt er det dog, at det var kongen, der lod sig rive med af nationalistiske kredse til at blande sig i den danske forfatning og ikke at ville anerkende tabet af Flensborg. Det resulterede i “Påskekrisen”. Kongens forsøg slog fejl. Grænsen blev dér, hvor afstemningsflertallet ønskede den.

Særligt læseværdig er bogens sidste store kapitel om Genforeningens følger. For historien slutter ikke med kongens ridt over grænsen. En førhen velfungerende region blev delt i 1920, og et ret stort tysk mindretal blev nu danske statsborgere. Endnu mere betydningsfuldt var dog, at kravene om en grænserevision ikke forstummede. Først i 1955 blev de bragt til tavshed på begge sider af grænsen af en fremtidsorienteret mindretalsordning (København-Bonn-erklæringerne, red.).

Men hvad var “Genforeningen” egentlig? “Afståelse og deling”, spørger Hans Schultz Hansen og påpeger afslutningsvis, hvor

forskelligt dette kapitel af den dansk-tyske historie kan tolkes, også i dag. I Tyskland er der i hvert fald ingen, der fejrer denne genforening – først og fremmest, fordi folkeafstemningen i 1920 ikke er en ‘tysklandshistorie’, der på samme måde som i Danmark tæller blandt de vigtigste historiske begivenheder. For tyskerne henviser ordet genforening udelukkende til den tysk-tyske genforening i 1990. Og mindet om 1920 er fuldstændig blegnet, også i Slesvig-Holsten.

Det er beklageligt, at så få slesvig-holstenere kan læse deres nabosprog – Hans Schultz Hansens bog alene ville retfærdiggøre et dansk kursus!

Jan Schlürmann er forfatter til bogen ‘1920. Eine Grenze für den Frieden. Die Volksabstimmungen zwischen Deutschland und Dänemark’ (2019), der er udkommet på Wachholtz Verlag.

Anmeldelsen er oversat fra tysk af Merlin Christophersen.

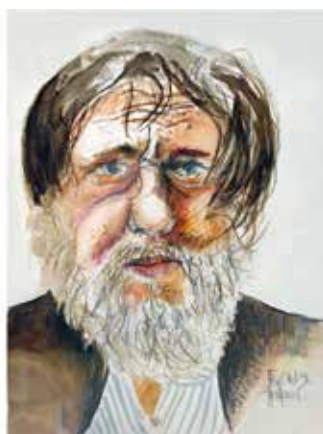

‘Genforeningen’. Af Hans Schultz Hansen, 2019, 100 sider, Aarhus Universitetsforlag, er udkommet i serien “100 danmarkshistorier”, 100 kr.

Heldigvis dvæler bogen ikke ved Kong Christian 10.s ridt over grænsen, skriver den tyske anmelder Jan Schlürmann i sin anmeldelse af ‘Genforeningen’ af Hans Schultz Hansen

Foto fra bogen

Peter Hattesen (1896-1981) og hans søn Holger Hattesen (1937-1993) var begge kunstnere. Selvportrætter fra henholdsvis 1930'erne og 1990.

Dobbeltbiografi fortæller mindretalshistorie

Af Alexander Leicht Rygaard

Kunstnerne Peter og Holger Hatteses livsoplevelser er med til at fortælle grænselandets historie i bogen *Rygrad* af Lars Erik Bethge

I 2020 vil markeringen af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark også skabe opmærksomhed om det danske mindretal i Sydslesvig, som i 1920 ikke opnåede at blive genforenet. Det danske mindretal, der i dag består af ca. 50.000 dansksindede i Sydslesvig, har dermed en væsentlig anden historie end danskerne nord for grænsen.

Det forklarer Lars Erik Bethge, der er forfatter til bogen *Rygrad* om kunstnerne Peter og Holger Hattesen, far og søn, hvis liv i Sydslesvig afspejler, hvordan det har været at være en del af det danske mindretal i det 20. århundrede.

“Sydslesvigerne er præget af en anden historie. Selv om de har bekendt sig til det danske sprog og kulturliv, så er de stadigvæk mennesker, der har levet i en anden stat med en anden samfundsudvikling. Sydslesvigerne kan aldrig blive som danskerne i Danmark, og det er et vigtigt aspekt at huske på i 2020”, siger Lars Erik Bethge,

der selv er en del af det danske mindretal. Pr. 1. februar er han ny leder af Danevirke Museum og tidligere kommunikationschef i Sydslesvigsk Forening (SSF).

Bogen, der er lavet som en dobbeltbiografi, fortæller først historien om Peter Hattesen, som blev født i Flensborg i 1896 med en dansk mor og en tysk far. Gennem sin levetid oplevede han bl.a. at deltage i Første Verdenskrig, se Sønderjylland blive genforenet med Danmark og nazificeringen af Tyskland, der ledte til Anden Verdenskrig. Selv etablerede han sig som kunstner og kunsthandler i Flensborg på adressen Holm 76 i et atelier, der blev erhvervet i 1931.

Bogens anden halvdel omhandler sønnen Holger Hattesen, der blev født i 1937 og voksede op som en del af det danske mindretal i Flensborg. Han overtog faderens kunsthandel i 1971 og havde på det tidspunkt selv etableret sig som kunstner. Gennem sit forholdsvis korte liv – Holger Hattesen døde som 56-årig i 1993 efter længere tids

kræftsygdom – fremstillede han en række kunstværker.

“Det skulle være en dobbeltbiografi, da deres historier hænger sammen og er meget spændende og egnede til at fortælle grænselandets historie. Selvom de var meget forskellige som personer, er man dog ikke i tvivl om, at det er far og søn, når man læser bogen”, siger Lars Erik Bethge, der tilføjer, at Holger Hattesens enke, Anni Bøgh Hattesen, har været en stor hjælp i arbejdet med at finde kilder, billedmateriale og anden information.

“Jeg er utrolig taknemmelig for at få lov til at fortælle deres historie”, tilføjer han.

Bogen har været cirka ti år undervejs, idet Lars Erik Bethge har skrevet på bogen sideløbende med sit arbejde. Kendskabet til de to mænd er for Lars Erik Bethge personligt. Som ung skoleelev i Flensborg besøgte han ofte Holger Hattesens kunsthandel, først med sin far og senere alene.

“Jeg har haft mange spændende samtaler med Holger Hattesen, bl.a. om mindretal og danskhed. Han var meget forud for sin tid og havde en moderne holdning, hvor man godt kunne stå ved sin danskhed og samtidig se positivt på den tyske kulturelle indflydelse og berigelse”, forklarer Lars Erik Bethge.

“I Holgers tid var det noget mere sort-hvidt, og det er jo først i de seneste årtier, at vi er nået frem til en åben opfattelse i grænselandet”, siger Lars Erik Bethge.

Bogen blev præsenteret torsdag den 21. november i Flensborghus, der siden 1920 har været det danske mindretals kultur- og forvaltningscentrum. Bogpræsentationen skulle oprindeligt have foregået i den tidligere købmandsbutik C.C. Petersen i Nørregade 78, men blev flyttet som følge af ekstraordinært mange tilmeldte. Ved præsentationen deltog bl.a. Flensborgs overborgmester, Simone Lange (SPD).

“Jeg er glad for overborgmesterens deltagelse, da disse dansksindede kulturpersonligheder i Sydslesvig ikke har været så anerkendte og eksponerede i Tyskland. Det er måske lidt blevet glemt, hvad mindretallet har udrettet for regionen. Og Peter og Holgers Hattesens kunst fortjener eksposering”, siger Lars Erik Bethge.

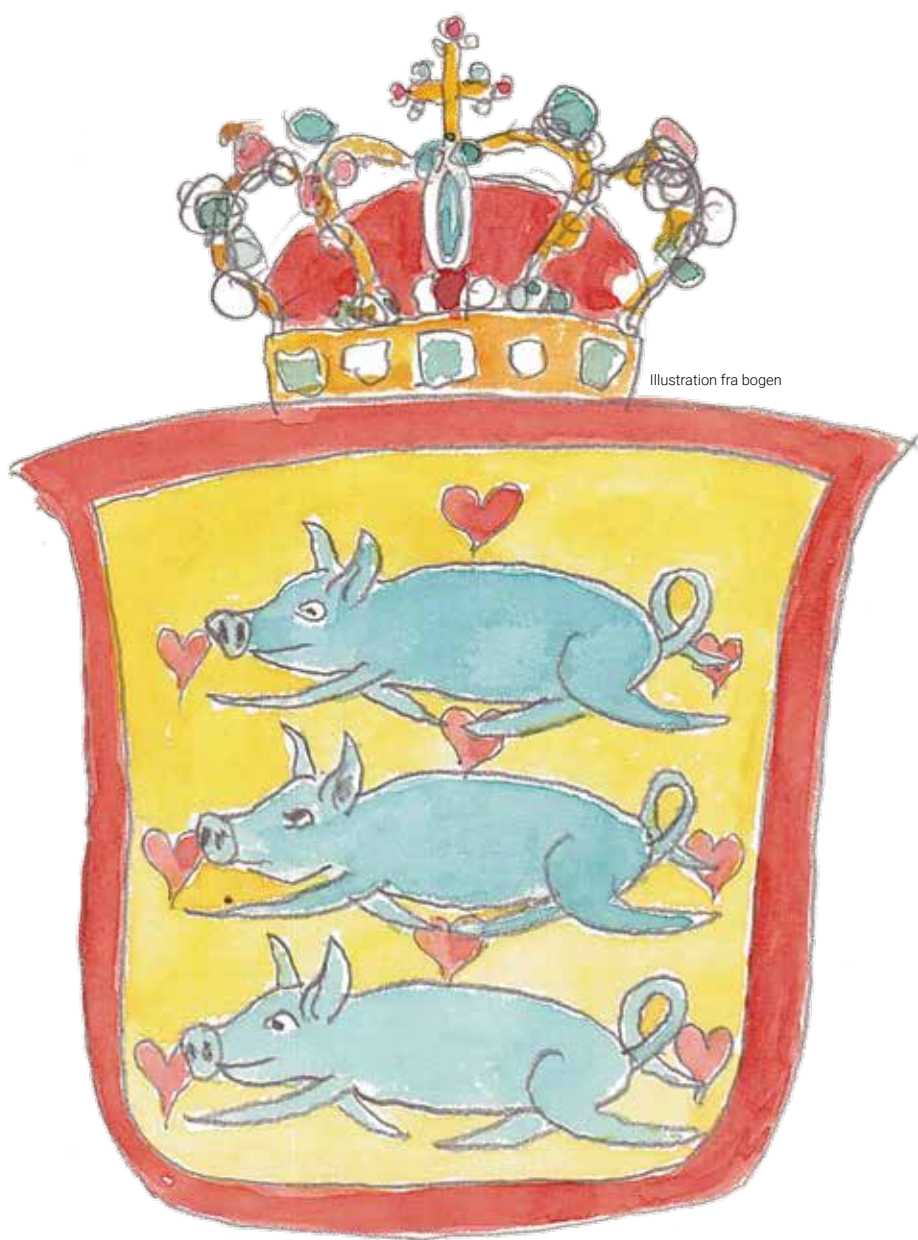
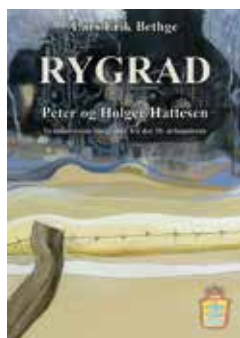

Illustration fra bogen

Holger Hattesen var en del af det danske mindretal i Sydslesvig, men var ikke begejstret, når det nationale blev for selvhøjtideligt. Kunstværket 'Rigsvåbenet', hvor de tre løver er erstattet med grise, er malet i 1980'erne. Våbenskjoldet pryder også bogens forside.

'Rygrad'. Af Lars Erik Bethge, 208 sider, 178 kr. Selvudgivelse. Bogen kan købes på www.rygrad.de og er også udkommet på tysk.

Festen er begyndt

Af: Knud-Erik Therkelsen
Generalsekretær i
Grænseforeningen

100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark kom flot fra start: Dronningens og statsministerens nytårstaler handlede om Genforeningen, Folketinget og Grænseforeningen afholdt konference på Christiansborg, regeringen var vært for en gallaforestilling i Det Kongelige Teater, og der blev afholdt festgudstjeneste i Københavns Domkirke med Grænseforeningen som medarrangør. Blandt deltagerne til de mange åbningsarrangementer var Dronning Margrethe, Slesvig-Holstens ministerpræsident Daniel Günther, Folketingets formand Henrik Dam Kristensen, kultur- og kirkeminister Joy Mogensen, mindretalskommitteret Bernd Fabritius, repræsentanter for det dansk-tyske grænselands to mindretal og mange flere.

Men festlighederne bør også følges op af en debat om Genforeningen. På konferencen på Christiansborg den 10. januar reflekterede flere deltagere eksempelvis over selve begrebet 'Genforeningen', der blev betegnet som et ideologisk begreb, der kun giver mening ud fra et dansk perspektiv. Et mere nøgternt begreb kunne være 'Delingen af Slesvig', i tråd med Troels Finks trebindsværk *Da Slesvig blev delt*.

Det Kongelige Teater præsenterede en flot gallaforestilling med de klassiske genrer musik, ballet, opera og korsang ved Sønderjysk Pigeor. Statsministeren overraskede ved i sin tale at understrege, at folkeafstemningen og grænsedragningen i 1920 "ikke skete med vold og magt. Ikke med krig og konflikt". Det tør nok siges at være en underdrivelse, idet afstemningen jo kun var mulig i lyset af Tysklands ne-

derlag efter Første Verdenskrig og tabet af 6.000 dansk- såvel som tysksindede unge sønderjyder. Igen et rent dansk perspektiv, fordi vi danskere jo levede fedt og i fred og ro under Første Verdenskrigs ubegribelige menneskeslagtning. Hvornår lærer vi at løfte blikket og se verden i en lidt større sammenhæng end vores egen?

Forestillingen på Det Kongelige Teater, levede op til forventningerne, men gav heller ikke anledning til et eneste løftet øjenbryn, en eftertanke endsige provokation. Sigurd Barretts optræden var forfriskende nutidig, men desværre alt for kort til, at han kunne løfte forestillingen ud af finkulturens lidt søvnige udtryk og ind i en nutidig sammenhæng. Men han fik dog publikum til at synge med på "Det er i vore hoveder, grænserne går. Man må trække en grænse, men hvor skal den gå? Syd for Flensborg ved Kiel eller ved Aabenraa?" Så var der dog rejst et enkelt spørgsmål, inden forestillingen kunne slutte i selvfed fællessang med H.C. Andersens 'I Danmark er jeg født'.

Anderledes karsk og tæt på realiteterne var biskop Peter Skov-Jakobsens prædiken ved festgudstjenesten i Vor Frue Kirke. Her blev Første Verdenskrigs gru som den egentlige forudsætning for Genforeningen ikke fejlet ind under gulvtæppet. Med udgangspunkt i dagens tekst 'Lad de små børn komme til mig' tegnede biskoppen billedet af den fælles menneskelige leg som modsætning til krig og fjendskab. "For himlens skyld, LEG!" lød det. Leg med hinanden, på tværs af grænser, sprog og kulturer og byg på det fælles menneskelige i legen.

Jo – festen er begyndt. Og der er nok at tale om.

Grænseforeningen og de 100 år

Grænseforeningens 100-årige historie rummer både store opture og væsentlige nedture, som det kan læses i bogen *Grænsen, folket og staten – Grænseforeningens historie 1920-2020*. Bogen er skrevet af Axel Johnsen, afdelingschef for Viden & Samlinger på Museum Sønderjylland, som til foråret udfolder den 100-årige historie, der bl.a. involverer et kulminerende medlemstal på mere end 200.000 i slutningen af 1940'erne, for Grænseforeningens lokalforening Kreds 20 og andre interesserede. Det sker *den 26. marts kl. 19* på Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten.

Foto: Thomas Tolstrup

Axel Johnsen er historiker og ekspert i bl.a. Grænseforeningens historie.

Foto: Grænseforeningen

Sigurd Barrett er kommet godt i gang

Sigurd Barrett er kommet godt i gang med sin turné, Sigurd fortæller om Genforeningen, der involverer mere end 100 koncerter i Danmark og Sydslesvig. På billedet ses han ved en koncert i Sambiosen, Samsøs kultur- og idrætscenter, den 13. januar, hvor han sammen med guitarist og trompetist Eskild Dohn underholdt mere end 200 skolebørn fra Samsø Skole, Tranbjerg, og Samsø Frie Skole, Onsbjerg, med et show, der bl.a. indeholder en stor rullende Istedløve samt Christian 10. på en hvid kæphest. Senere på aftenen optrådte Sigurd Barrett i Sambiosen med sin jazztrio under overskriften 'Genforeningen and all that jazz'.

Det var Grænseforeningen Samsø, der havde arrangeret koncert med Sigurd Barrett den 13. januar. Sigurd Barrett afholder mere end 100 koncerter rundt omkring i Danmark og i Sydslesvig.

Kendte og mindre kendte steder i Sydslesvig

Mange steder i Sydslesvig gemmer på gode historier, hvilket sønderjyske Hans Christian Davidsen, der er kulturredaktør på Flensborg Avis og forfatter, har forsøgt at indfange i sin nyeste bog, *Danmark syd for grænsen – en kulturguide til Sydslesvig*, der udkom den 16. september på forlaget Hovedland: "Danmark syd for grænsen er en kærlighedserklæring til det gamle danske land Sydslesvig, hvor flere kulturer i dag ses som en berigelse og ikke som et problem", skriver forlaget bl.a. om bogen. I foråret 2020 besøger Hans Christian Davidsen to af Grænseforeningens lokalforeninger for at fortælle om bogen. Det sker *den 10. februar kl. 18* på restaurant Allégade 10 på Frederiksberg, og *den 11. marts kl. 19* på Vingsted Mølle i Bredsten.

Foto: Grænseforeningen

I Hans Christian Davidsens bog kan man bl.a. læse om Kobbermølle Industrimuseum.

Foredrag, møder og ture arrangeret af lokalforeningerne

Med mindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle.
Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

Hovedstaden

Hillerød

10. februar kl. 14.30. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredrag ved Hans Jørgen Bonnichsen: "Barn af grænselandet og afstemningen i Zone 1". Pris: 30 kr., inkl. kaffe, te og kager. Ikke-medlemmer: 50 kr.

15. marts kl. 14.30. Frivilligcenter Hillerød, Fredensvej 12C, Hillerød. Foredrag ved Mogens Rostgaard Nissen, arkiv- og forskningschef for Dansk Centralbibliotek i Flensborg: "Genforeningen, afstemningen i Zone 2 og de fortabte sydslesvigere." Pris: 30 kr., inkl. kaffe, te og kage. Ikke-medlemmer: 50 kr.

2. april kl. 19.00. Præstevang Kirke, Tamsborgvej 2, Hillerød. Fortællekoncert ved Sigurd Barrett: "Sigurd fortæller om Genforeningen."

Hørsholm

20. marts kl. 17.00. Restaurant Bøf & Bolle, Kulturhuset Trommen, Bibliotekstorvet 1, Hørsholm. Genforeningsfest med taler og musikalske indslag. Pris: 295 kr., inkl. velkomstdrink, 3-retters middag og kaffe.

Grænseforeningen København og Frederiksberg

10. februar kl. 18.00. Restaurant Allégade 10, Allégade 10, Frederiksberg. Foredrag ved Hans Christian David- sen, kulturelledende på Flensborg Avis: "Danmark syd for Grænsen." Tilmelding senest 5. februar til gkf@graensekf.dk. Pris: 300 kr., inkl. gule ærter, pandekager og kaffe.

Københavns Vestegn

7. marts kl. 13.00. Glostrup Bibliotek, Kildevældets Alle 5, Glostrup.

Familiekoncert ved Sigurd Barrett: "Sigurd fortæller om Genforeningen". Pris: 50 kr.

1. april kl. 19.00. Byhistorisk Hus, Hovedvejen 134, Glostrup. Generalforsamling.

Midtjylland

Randers og Omegn

22. februar kl. 10.00. Helligåndshuset, Erik Menveds Pl. 1, Randers. Seminar om Genforeningen ved Jørn Buch, Tina Knudsen Jensen, Jytte Nielsen, Jens Jørgen Refshauge. Fællessang og underholdning ved Koncertkoret ved Bent Faxholm. Arrangeret i samarbejde med Randers Amts Historisk Samfund. Pris: 150 kr.

16. marts kl. 19.00. Helligåndshuset, Erik Menveds Pl. 1, Randers. Generalforsamling.

28. marts kl. 9.30. Værket, Sven Dalgaards Pl. 1, Randers. Markering af Genforeningen med Bertel Haarder og Ole Skov Thomassen. Underholdning ved Randers Kammerorkester. Billetter kan købes på vaerket.dk eller randers-kammerorkester.dk. Pris: 195 kr., inkl. frokost, kaffe og te.

Ringkøbing og Omegn

6. februar kl. 19.30. Fjordparken Aktivitetscenter, Holmelunden 10, Ringkøbing. Billedforedrag ved cand. phil. Jørn Buch: "Genforeningen – da Sønderjylland blev delt i 1920". Arrangeret i samarbejde med Ringkøbing Museumsforening og Folkeuniversitetet. Tilmelding senest 3. februar til pmjohannsen@gmail.com eller 2926 8943. Pris: 30 kr., inkl. kaffe.

12. marts kl. 19.30. Fjordparken Aktivitetscenter, Holmelunden 10, Ringkøbing. Foredrag ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden Sydslesvig: "Sydslesvig som porten til Norden". Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden og Folkeuniversitetet. Tilmelding senest 9. marts til pmjohannsen@gmail.com eller 2926 8943. Pris: 80 kr., inkl. kaffe.

Samsø

25. marts kl. 19.30. SamBiosen,

Pillemarksvej 1, Samsø. Foredrag om Genforeningen ved Niels Schou Grænseforeningen Samsø.

Silkeborg-Hammel

10. februar kl. 19.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Foredrag ved dr.phil. Jørgen Fink: "Eventyret der blev væk – kampen om Genforeningen 1918-1920". Pris 50 kr., inkl. kaffe med brød.

11. marts kl. 18.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Generalforsamling og foredrag ved fhv. generalkonsul i Flensborg, Henrik Becker-Christensen: "Den praktiske side af Genforeningen i 1920 – og tiden derefter". Pris 50 kr., inkl. kaffe og brød.

Skanderborg

17. februar kl. 18.30. Kirkecentret ved Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg. Grønlangkål og foredrag ved cand.phil. Jørn Buch: "Genforeningen – da Sønderjylland blev delt i 1920". Tilmelding senest 10. februar til Doris Nielsen, 2248 6473. Pris: 100 kr.

12. marts kl. 19.00. Hørning Sognegård, Nørre Alle 4, Hørning. Foredrag ved fhv. provst i Sydslesvig Viggo Jacobsen og smagsprøver på sønderjysk kaffebord.

18. april kl. 8.00. Busafgang fra Skanderborg. Udflugt til Dybbøl i anledning af Dybbøldagen.

Skiveegnen

18. februar kl. 19.00. Skive Bibliotek, Østergade 25, Skive. Foredrag ved Siegfried Matlok, fhv. chefredaktør for Der Nordschleswiger: "Mindretallene i Nord- og Sydslesvig i hundrede år".

31. marts kl. 19.00. Skive Bibliotek, Østergade 25, Skive. Foredrag ved docent på Aarhus Universitet Per Dahl: "Georg Brandes og Sønderjylland".

Skjern-Tarm Videbækegnen

1. marts kl. 17.00. Westergaards Hotel, Bredgade 12, Videbæk. Generalforsamling og foredrag ved Jørn Dalgaard om livet i Fiskbæk og omegn. Tilmelding senest 24. februar til bo.trelborg@gmail.com. Pris: 150 kr.

25. marts 19.30. Vindmøllen, Marupvej 25, Skjern. Foredrag om Kongeågrænsen ved Hans Jørgen Lysholm, fhv. forstander for Museumsforeningen. Arrangeret i samarbejde med Museumsforeningen. Pris: 40 kr., gratis for medlemmer.

Viborgegnen

11. marts kl. 19.30. Sortebrødrehus, St. Sankt Mikkel Gade 12, Viborg. Generalforsamling og foredrag om det danske mindretal ved Preben K. Mogensen, præst ved menigheden for Midt- og Sydangel. Fri entré, inkl. et glas vin/vand/øl og snacks.

15. april kl. 19.30. Sortebrødrehus, St. Sankt Mikkel Gade 12, Viborg. Foredrag ved Henrik Becker-Christensen, fhv. generalkonsul i Flensborg: "Grænsedragningen 1918-1920".

Aarhus

17. februar kl. 19.30. Ellevang Kirke, Jellebakken 42, Risskov. Foredrag ved forfatter Linda Lassen: "Taberne og vinderne". Pris: 75 kr., inkl. traktament.

23. marts kl. 19.30. Ellevang Kirke, Jellebakken 42, Risskov. Generalforsamling og foredrag ved Maike Lohse, fhv. lektor ved Duborg-Skolen: "Bevidsthedsfortrængning i Slesvig".

Nordjylland

Hvetbo Herred

18. marts kl. 19.30. Jetsmark Sognegård, Bredgade 98, Pandrup. Foredrag ved dr.theol. Martin Schwarz Lausten: "Glæder og dramaer ved den kirkelige genforening i 1920". Arrangeret i samarbejde med Jetsmark Menighedsråd.

Mariagerfjord

3. februar kl. 15.00. Den bette Skole, Elkærvej 2, Hadsund. Foredrag ved Lars Henningsen, fhv. forskningsbibliotekar ved Dansk Centralbibliotek i Flensborg.

23. marts kl. 16.30. Højvang, Hobrovej 62, Hadsund. Generalforsamling og efterfølgende en lettere anretning.

Thy-Mors

18. marts kl. 19.00. Galtrup Efterskole, Poulsen Dalsvej 17, Erslev. Generalforsamling og foredrag. Derefter fællesmøde med Foreningen Norden. Foredrag ved formand for Dansk Folkeoplysnings Samråd, Per Paludan Hansen om folkelige foreninger og folkestyret.

Vendsyssel

15. april kl. 19.30. Sognegården, Østergade 20, Vrå. Generalforsamling.

Aalborg

23. marts kl. 19.00. Hasseris Kirkes Krypt, Thorsens Allé 2, Aalborg. Foredrag ved Axel Johnsen, afdelingschef for Viden og Samlinger på Museum Sønderjylland: "Dannevirke-mænd og Ejderfolk – den grænsepolitiske opposition". Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Sjælland

Dianalund-Stenlille

6. februar kl. 19.30. Degneparken, Dianalund. Foredrag ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden Sydslesvig, om sit liv og det danske mindretal. Pris: 40 kr., inkl. kaffe og kage.

4. april kl. 11.00. Borgerhusets parkeringsplads, Sømosevej 44, Dianalund. Udflugt til mindestenene i Sorø Kommune. Tilmelding senest 28. marts til kildsig@post10.tele.dk eller 2133 9272.

Gørlev og Høng

25. marts kl. 19.00. Høng Gymnasium, Hovedgaden 2, Høng. Generalforsamling og foredrag ved Henning Bonde om folkelige aktiviteter, der markerede Genforeningen i Nordvestsjælland.

Kreds 6

21. marts kl. 09.30. Ringsted Kulturhus, Søgade 3, Ringsted. Kreds-kursus med foredrag ved leder for Sekretariatet for Genforeningen 2020 Simon Faber: "Genforeningens temaer – i hele landet" og "Den lille forskel. Udviklingen mellem dansk og tysk set fra grænselandet", foredrag ved MF Søren Espersen:

"Det grænseløse sværmeri" og foredrag ved Jon Hardon Hansen, fhv. formand for Sydslesvigsk Forening: "Grænsen efter 2020". Tilmelding senest fredag 13. marts til erlingnielsen@stofanet.dk eller 5545 3583. Pris: 100 kr., inkl. frokost og kaffe.

Lolland

16. marts kl. 19.00. Sognets Hus, Kirkestræde 6, Maribo. Generalforsamling og foredrag ved Roland Hansen om sin tjeneste ved Slædepatruljen Sirius.

22. marts kl. 15.00. Sognets Hus, Kirkestræde 6, 4930 Maribo. Familiekoncert ved Sigurd Barrett: "Sigurd fortæller om Genforeningen". Billetter kan købes på nembillet.dk. Pris: 100 kr., børn 50 kr.

Næstvedegnen

26. februar kl. 19.00. Sognegården v. Skt. Jørgens Kirke, Parkvej 101, Næstved. Generalforsamling med efterfølgende spisning, fællessang og samvær. Tilmelding til 5573 2635 eller 2145 2972.

26. marts kl. 19.00. Skt. Jørgens Kirke, Parkvej 101, Næstved. Fortællekoncert ved Sigurd Barrett: "Sigurd fortæller om Genforeningen". Pris: 150 kr.

Ringsted

12. februar kl. 19.00. Ringsted Kulturhus, Søgade 3, Ringsted. Generalforsamling.

Slagelse

4. marts kl. 19.00. Slagelse Bibliotek, Lokale 2, Stenstuegade 1-3, Slagelse. Generalforsamling og foredrag ved forfatter Søren Flott: "Emigrant-damperen SS Norges forlis". Pris: 50 kr., inkl. traktament. Ikke-medlemmer: 100 kr.

Sorø

5. februar kl. 19.00. Værkerne – CF-bygningen, Frederiksvej 27, Sorø. Foredrag ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden Sydslesvig, om sit arbejde i Foreningen Norden Sydslesvig.

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

Syddanmark

Ejby-Asperup

12. marts kl. 14.30. Skovbovej 6, Ørslev, Ejby. Generalforsamling.

Esbjerg kommune

17. februar kl. 19.00. Danhostel, Sct. Peders Gade 16, Ribe. Foredrag ved Henrik Dahl "Grænsen som begreb og virkelighed". Pris: 40 kr., ikke-medlemmer: 60 kr.

Fåborg Midtfn

25. marts kl. 19.00. Ringe Bibliotek, Mødelokalet – indgang fra Centrumpladsen, Ringe. Generalforsamling og foredrag ved Birthe Fahnøe Lund: "En modig og handlekraftig sønderjysk vandrelærerinde". Pris: 50 kr., inkl. kaffe, te og kage.

Haderslev

10. februar kl. 19.00. Hotel Norden, Storegade 55, Haderslev. Afstemningsfest. Festtale ved biskop Marianne Christiansen og sang ved Sønderjysk Kor. Tilmelding senest 5. februar til llstr@post12.tele.dk eller 7452 5979. Pris: 120 kr., ikke-medlemmer: 150 kr.

12. marts kl. 19.00. Hoptrup Efter-skole, Hoptrup Hovedgade 11, Haderslev. Generalforsamling og foredrag. Tilmelding senest 9. marts til llstr@post12.tele.dk eller 7452 5979. Pris: 80 kr., ikke-medlemmer: 100 kr.

Holsted-Brørup

26. marts kl. 19.00. Blomsterengen, Holsted. Generalforsamling og foredrag ved MF Anni Matthiesen om arbejdet i Sydslesvigudvalget.

Kolding

10. februar kl. 19.00. Cuben, Østprøven 1, Christiansfeld. Afstemningsfest med taler, fællessang, kaffe og kage og musik leveret af Slesvigske Musikkorps. Festtale ved kulturminister Joy Mogensen. Billetter kan købes i Christiansfeld Centret, Nørregade 14, Christiansfeld eller på kolding.dk/netbutik. Pris: 50 kr.

9. marts kl. 19.00. Kvarterhuset, Junghansvej 121, Kolding. General-forsamling, kaffebord og foredrag ved

Svend Damgaard, fhv. formand for Grænseforeningen Kolding "Jeg har tumlet mig i leg på Skamlingsbanken".

Kreds 20

5. marts kl. 13.00. Horsens rutebilstation (opsamling i Vejle og Kolding). Udflugt til Frøslevlejren og Flensborg, inkl. besøg på Frøslev Museum med foredrag og rundvisning, spisning og indkøb i Harreslev og visning af "Drømmen om Flensborg" på Det Lille Teater. Tilmelding senest 12. februar til mahncke@stofanet.dk eller 7562 9653. Pris: 425 kr.

26. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten. Årsmøde og foredrag ved Axel Johnsen, afdelingschef for Viden og Samlinger på Museum Sønderjylland, om sin bog "Grænsen, folket og staten. Grænseforeningens historie 1920-2020". Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet. Tilmelding senest 19. marts til rykind@bbsyd.dk eller 4026 5489.

Nr. Nebel Varde

19. februar kl. 19.00. Salonen på Varde Bibliotek, Rådhusstræde 2, Varde. Foredrag ved Carsten Sohl: "Genforeningen set fra Varde og Omegn", fællessang og kagebord. Arrangeret i samarbejde med Varde Bibliotek. Tilmelding senest 16. februar til cssohl@gmail.com eller 2170 9875. Gratis for medlemmer, ikke-medlemmer 75 kr.

27. februar kl. 19.30. Varde Sogn, Vestervold 2, Varde. Foredrag ved lektor Martin Klatt, Syddansk Universitet: "Hertugdømmet Slesvig".

25. marts kl. 19.30. Varde Sogn, Vestervold 2, Varde. Foredrag ved cand.phil. Jørn Buch: "Grænselandet som model? – drømme og realiteter i det dansk-tyske grænseland".

Nyborg Kerteminde

2. marts kl. 18.30. Kerteminde Kino, Langegade 36, Kerteminde. Foredrag og filmaften. Foredrag ved forfatter Karsten Skov om sin bog "Knacker". Visning af filmen "I krig og kærlighed". Arrangeret i samarbejde med Langeskov, Kerteminde

og Munkebo Bibliotekers Venner. Tilmelding til 2841 7353. Pris: 40 kr.

16. marts kl. 19.00. Frimurerlogen, Nørrevoldgade 45, Nyborg. Generalforsamling og foredrag ved Einar Fog-Nielsen, pastor emeritus, om sin bedstemors liv og levned i Sønderjylland i årene 1864-1920.

Rødding-Vejen

9. februar kl. 13.30. Skodborg Kirke, Brudepladsen 5, Rødding. Andagt, byvandring og foredrag ved Jørgen Larsen om sin bog "Kom hjem og Stem". Præsentation af Keld Mortensens bøger om de dansksindede i tysk krigstjeneste under Første Verdenskrig. Kaffe.

10. februar kl. kl. 19.00. Skodborg Vesterkro, Skodborg Vestergade 32, Rødding. Foredrag ved Henrik Becker-Christensen, fhv. generalkonsul i Flensborg, musikalske indslag ved organist Ida Dahl. Kaffe og kage.

12. marts kl. 19.30. Skibelund Gymnastik- og Idrætsefterskole, Kongeåvej 34, Vejen. Generalforsamling, foredrag ved Dirk Jensen, lærer ved Skibelund Gymnastik- og Idrætsefterskole og sydslesviger, om sin familie, der måtte flygte fra Østpreussen under Anden Verdenskrig. Kaffe og kage.

Svendborg

11. marts kl. 18.00. Fredens Sognehus, Glarmestervej 8, Svendborg. Generalforsamling og foredrag ved Hans Jørgen Bonnichsen, fhv. chefkriminalinspektør: "Barn af grænselandet". Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet. Tilmelding senest 7. marts til grothdam@mail.dk eller 6225 2223. Pris 50 kr., inkl. kaffe og brød.

Sønderborg

9. februar kl. 13.30. Broagersalen ved Broager-Hallen, Skolevej 5, Broager. Afstemningsfest. Tale ved MF Bertel Haarder. Musik ved Alssundorkestret og Broager Egnskor. Arrangeret i samarbejde med Broager Nationale Udvalg og Foreningen Norden. Pris: 75 kr. inkl. kaffe og lagkage.

20. februar kl. 19.00. Tandslet Friskole, Ertebjergvej 2, Sydals. Sogneaften

med oplæg ved Grænseforeningens Kulturmodeambassadører. Arrangeret i samarbejde med Tandslet Kirke. Tilmelding til graver@tandsletkirke.dk eller 7440 7172.

Tønder

21. februar kl. 19.00. Emmerlev Klev, Højer. Pers Awten med båltale ved Torben Ravn, skovfoged og direktør i Plantningsselskab Sønderjylland: "Plantning i Sønderjylland i 100 år". Sang, kaffe og farisæer på Hohenwarte. Arrangeret i samarbejde med Lokalhistorisk forening for Højer og Sønderjysk forening.

2. marts kl. 19.00. Kultur- og Forsamlingshuset Emanuel, Tøndervej 38A, Skærbæk. Foredrag ved Anna Elisabeth Jessen om bogen "Om hundrede år". Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden, Sprogforeningen og Tønder Biblioteker. Pris: 75 kr.

22. marts kl. 09.30. Kultur- og Forsamlingshuset Emanuel, Tøndervej 38A, Skærbæk. Højskoledag med foredrag ved Tove Tersbøl, Henriette Jessen, formand for Den Nordslesviske Kvindeforening: "De forbudte sange", og foredrag ved Frode Sørensen, formand for Sprogforeningen: "Krig - Fred - Genforening". Koncert på en gammel grammofoon fra 1920 ved Lars Bang Andersen. Billetter kan købes på kulturhus-emanuel.dk. Pris: 375 kr.

Vejle Vestereg

Fra 1. februar-23. april. Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, Vejle. Udstilling "Fra folkesag til venskabsbesøg".

10. februar kl. 18.00. Balle Forsamlingshus, Ballevej 50, Bredsten. Afstemningsfest med festspisning og fællessang. Foredrag ved Friis

Arne Petersen, Danmarks ambassadør i Berlin. Arrangeret i samarbejde med Balle Valgmenighed, Balle Forsamlingshus, Folkeuniversitetet og Historisk Samfund for Sydøstjylland. Tilmelding senest 1. februar til rykind@bbsyd.dk eller 4026 5489. Pris 200 kr., inkl. mad og drikke.

11. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten. Generalforsamling og foredrag ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør ved Flensborg Avis: "Glemte steder i Sydslesvig". Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet. Pris: gratis, ikke-medlemmer: 50 kr.

31. marts kl. 19.00. Jelling Bibliotek, Byens Hus, Møllegade 10, Jelling. Foredrag ved dramaturg Lisbeth Weitemeyer: "Genforeningens kvindeskikkelser – de satte præg på 1920'erne". Arrangeret i samarbejde med FOF Horsens-Hedensted-Vejle. Billetter kan købes på fof.dk/horsens-hedensted-vejle. Pris 100 kr.

Aabenraa

9. februar kl. 14.00. Løjt Kirke, Kirkepladsen Løjt 14, Aabenraa. Festgudstjeneste. Brødtort og kaffe. Fællessang ved museumsinspektør Elsemarie Dam-Jensen: "De forbudte sange". Arrangeret i samarbejde med Løjt og Genner menighedsråd, Løjt Forsamlingshus og Højskoleforeningen.

10. februar kl. 19.00. Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Afstemningsfest. Velkomst ved Frode Sørensen, hilsen ved borgmester Thomas Andresen, foredrag ved Hans Schultz Hansen, indslag fra Opera på Grænsen: "Grænsemageren". Festtale ved Stephanie Lose, formand Region Syddanmark. Arrangeret i samarbejde

de med Historisk samfund, Sprogforeningen, Sønderjysk Skoleforening, Frederiksklubben og Foreningen Norden. Begrænset antal pladser. Pris: 150 kr.

5. marts kl. 19.30. Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Generalforsamling og foredrag ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden Sydslesvig.

17. marts kl. 17.00. Genner Hallen, Genner Bygade 1, Rødekro. Fortællekoncert ved Sigurd Barrett: "Sigurd fortæller om Genforeningen". Arrangeret i samarbejde med Løjt og Genner menighedsråd, Løjt Forsamlingshus og Højskoleforeningen.

15. april kl. 19.30. Konfirmandhuset, Kirkepladsen Løjt 14, Aabenraa. Foredrag ved psykolog Solvej Aagaard: "Tro, håb og kærlighed". Arrangeret i samarbejde med Løjt og Genner menighedsråd, Løjt Forsamlingshus og Højskoleforeningen.

Ølgod

18. februar kl. 14.30. Sognegården, Præstegårdsvej 15, Ansager. Foredrag ved Knud-Erik Therkelsen, generalsekretær i Grænseforeningen: "100-året for Genforeningen og fremtiden". Arrangeret i samarbejde med Ansager-Skovlund Foredragsforening.

Foredrag/møder og ture/rejser:
cjj@graenseforeningen.dk.
Deadline: 16. marts 2020.

Vær opmærksom på at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over 5 dage

Grænseforeningen

Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protector: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand

Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk,
tlf. 4043 7008

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk,
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen,
Løgumkloster

1. næstformand: Jørgen Bruun
Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Per Grau
Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller,
Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen,
Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom

Max Kahrman, Frederiksberg
Frigga Loeck, Frederiksberg

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Genforeningens mindekultur

Gule ærter er den traditionelle spise, når der afholdes afstemningsfester i Sønderjylland den 10. februar hvert år.

Foto: Jensens-madblog.dk

Vi mindes, når vi spiser

Af Alexander Leicht Rygaard

Det traditionelle og genkendelige måltid minder os om tidligere tider og er med til at styrke fællesskabet. Det forklarer museumsinspektør Bettina Buhl, Det Grønne Museum

Når der mandag den 10. februar bliver pyntet op, dækket bord og lavet mad i mange portioner i en række sønderjyske forsamlingshuse og sognegårde, står der gule ærter med kålpølser, hamburgerryg eller flæsk på menuen. Afstemningsfesterne, hvor sønderjyderne fejrer, at de stemte sig 'hjem' til Danmark i 1920, er en tradition, der er blevet holdt i hævd i 100 år, og det samme er menuen.

"Med det genkendelige måltid søger vi tilbage til smagen af vores barndom, vi genafspiller så at sige den samme film i vores hoved for at mindes tidligere tider og holde fast i højtidernes begivenheder", forklarer Bettina Buhl, der er museumsinspektør med ansvar for mad og måltidets kulturhistorie ved Det Grønne Museum samt forfatter til en række bøger om madkultur, herunder *Historien om danskernes mad i 15.000 år*.

"Måltidet har altid været en anledning til at samles og markere fællesskabets betydning. Når vi spiser, er vi på lige fod. 'Vi' betyder noget, og der er ikke udtalt forskel på folk. Og i forhold til fejringen af afstemningsdagen be-

tyder det, at de deltagende gennem de gule ærter bekræfter deres tilknytning til hinanden, som sønderjyder og som danskere", tilføjer Bettina Buhl.

Hun forklarer videre, at de traditionelle måltider, vi spiser ved højtider hvert eneste år, langt fra er opstået tilfældigt. At vi f.eks. spiser meget kød i juletiden skyldes, at man tidligere tog dyrene ind fra marken i november, og bl.a. fordi det var bekosteligt at fodre dem hen over vinteren, slagtede og spiste man en del af dem til julens fejringer.

"I februar, ved afstemningsdagen, har man altid haft tørrede ærter til rådhed. At det samtidigt er let at tilberede og kan mætte mange munde, uden at det bliver for dyrt, har også spillet en rolle", siger Bettina Buhl.

Tørrede ærter har været kendt i det danske køkken siden oldtiden. Tidligere tog det lang tid at tilberede gule ærter, fordi ærterne først skulle udblødes og koges i mange timer. I dag kan man købe gule ærter som færdigret, ligesom retten også er blevet en del af det nye nordiske køkken.